

ÅRSMELDING 2020-21

Norsk Bonde-
og Småbrukarlag

INNHOOLD

Forord	5
Høydepunkter fra året	6
Jordbruksforhandlingene	8
Bærekraftig jordbruk	14
Politisk påvirkning, innspill og høringer	17
REKO	18
Aksjoner og allianser	19
Internasjonal solidaritet	22
Satser på kommunikasjon	23
En organisasjon i utvikling	25
Medlemsutvikling	28
Styrets beretning	29
Tillitsvalgte og interne utvalg	32
Ekstern representasjon	35
Regnskap	39
Revisors beretning	46
Vedlegg 1: Rapport fra landsmøtevalgte og interne utvalg	47
Vedlegg 2: Rapport fra prosjekter	55
Vedlegg 3: Jordbruksforhandlingene	61

OM NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er en partipolitisk uavhengig organisasjon som arbeider for å bedre jordbrukets økonomiske og sosiale rammebetingelser. Økt matproduksjon, næringsutvikling, lokal foredling, god dyrevelferd og levende kulturlandskap er viktige saker for organisasjonen. Grunnlaget for driften av organisasjonen er medlemskontingenten fra våre om lag 6500 medlemmer.

BLI MEDLEM!

Som medlem vil du bli en del av fellesskapet og kan være med å påvirke norsk landbrukspolitikk. Vi har gode medlemsfordeler på blant annet forsikring fra Gjensidige og arbeidstøy fra Wenaas. Du får i tillegg tilsendt avisa Bonde og Småbruker gratis ti ganger i året.

Les mer og meld deg inn:
smabrukarlaget.no/bli-medlem

🇳🇴 FØRST UTE MED FOKUS PÅ BETYDELIG BEHOV FOR INNTEKTSLØFT I NORSK JORDBRUK - 50.000 KR 🇳🇴 FØRST UTE MED FOKUS PÅ BEHOVET FOR EN NY RETNING I JORDBRUKSPOLITIKKEN 🇳🇴 FØRST UTE MED KRAV OM REDUKSJON AV MELKEKVOTER - FRA 900' TIL 450' 🇳🇴 PROBLEMATISERING AV LØSDRIFTSKRAVET 🇳🇴 STOR SYNLIGHET I MEDIA 🇳🇴 FØRST UTE MED FOKUS PÅ AT ET BÆREKRAFTIG JORDBRUK ER VIKTIGERE ENN ET KLIMASMART JORDBRUK 🇳🇴 FØRST UTE MED FOKUS PÅ DAGLIGVAREMAKT, VERTIKAL INTEGRASJON OG EMV 🇳🇴

KJÆRE LESER!

Du sitter nå med en årsmelding fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Dette er en svært forkorta versjon i forhold til det vi har hatt tidligere. Alt underlagsmateriale vil nå være å finne på andre steder.

Vi har lagt bak oss og er i avslutningen av en svært spesiell periode med koronapandemi og restriksjoner, noe vi har levd med i 1,5 år. Vi har lært mye, og verden og våre rutiner blir aldri det samme igjen. Vi er blitt bedre på å bruke digitale plattformer, men digitalt alene er ikke løsningen. Dagens styre hadde sitt første fysiske møte 1.-2. september og nå gleder vi oss alle til fysisk landsmøte 30.-31. oktober.

Flere av våre tidligere medarbeidere har blitt pensjonister og vi har derfor hatt stor utskiftning i ledelsen i sekretariatet. Det har selvfølgelig preget arbeidet vårt og koronarestriksjoner har ikke gjort det enklere. Læringskurven er bratt og mye er i endring. Vi har i tillegg lagt avisa vår Bonde og Småbruker inn i sekretariatet og avisen lages nå av flere. Takket være dette har vi fått inn en kommunikasjonsmedarbeider i sekretariatet. Det har vært et stort løft.

NBS har alltid sagt: «Vi har ingen bonde og miste» og «vi ønsker lys i fjøset hos naboen!». Det er svært nedslående når trenden fortsatt er stadig færre gardsbruk. Gjennom hele året har vi hatt ekstra fokus på inntektsløft og retningsendring for norsk landbruk. Grepene fra 2014 og kvoteleie må reverseres. Dagens drivere i norsk landbrukspolitikk fungerer ikke hvis målene er bruk av norske ressurser og et landbruk i hele landet.

Vi hadde store forventninger til årets jordbruksforhandlinger. NBS startet med en tydelig opptrappingsplan for å tette inntektsgapet til sammenlignbare grupper med 50 000 kr, i felleskravet leverte vi et krav på 30 000 kr. Vårt felles krav starta en endret kurs med tak og trinn på flere produksjoner. Dessverre møtte ikke staten oss på noe og det ble felles brudd fra faglagene. I denne perioden vokste Bondeopprøret, et grasrotengasjement med 60.000 støttespillere og gode talspersoner. Deres innsats har synliggjort hvordan regjeringen Solbergs «frislipp av bonden» har forverret lønnsomheten hos alle, også hos de som har utvidet og investert mye i tråd med regjeringens politikk.

Et brudd gir ikke mindre arbeid for en fagorganisasjon. Vi hadde markeringer rundt om i landet og avslutta med en markering med alliansepartnere i fag-, miljø- og solidaritetsorganisasjoner som støttet våre krav om inntektsløft og en retningsendring.

Det har vært et innholdsrikt år. Nå skal vi kjempe videre for å styrke bondens økonomi og sikre gode og aktive lokalsamfunn.

God lesing!

Kjersti Hoff
Kjersti Hoff
Leder

NOEN HØYDEPUNKTER FRA ÅRET

JULI 2020

- Fotoutstillingen «Kjenn din bonde!» med Buskerud Bonde- og Småbrukarlag som primus motor.

AUGUST 2020

- «Nettverk for regenerativt jordbruk» - spennende prosjekt i regi av Rogaland Bonde- og Småbrukarlag
- Ny generalsekretær søkes

SEPTEMBER 2020

- Globaliseringskonferansen 2020 – internasjonalt utvalg i Norsk Bonde og Småbrukarlag arrangerer to webinarer.
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag krever bedre merking av mat!
- 155 ungdommer fikk 10 dager med gårdsarbeid takket være Grønt Spatak!
- Nordnorsk Økomatpris til Marielle Vink de Roos og hennes Hugo.
- Fylkesledermøtet vil ha kvotetaket på melk halvert – fra 900' til 450' tonn.

OKTOBER 2020

- Kjersti Hoff innstilles for en ny periode som leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag krever at investeringsstøtten økes til 50% for bruk under 30 kyr.
- Ny veileder for rovvilterstatning utarbeidet av NBS, Norsk Sau og Geit og Norges Bondelag.
- Kjersti Hoff i høring om statsbudsjettet og behovet for investeringsstøtte for overgangen fra bås- til løsdrift.
- Ungdomsutvalget i NBS avholder 4 seminarer med spennende temaer.
- Fylkesledermøtet i NBS går offensivt ut og krever inntektsøkning på kr 50.000 og en opptrappingsplan for å tette inntektsgapet mellom jordbruket og samfunnet for øvrig.
- Heldigitalt landsmøte i NBS!
- Vest-Telemark BS vant vervekonkurransen på landsmøtet.

NOVEMBER 2020

- NBS med fokus på kjedenes egne merkevarer / (EMV) og at disse opptar hylleplass i butikkene.

- NBS vil stramme inn på melkekvoter.
- NBS aktualiserer konfliktpotensialet mellom beitenæringa og hyttefolket.
- Tynset kåret til årets beitekommune – Kjersti Hoff deler ut prisen.
- Årets sitat fra nytt medlem i NBS: «Jeg vil heller ha naboer enn mer jord!»

DESEMBER 2020

- «Norsk jordbruk kan ikke produsere seg til lønnsomhet med større fjøs!», klar tale fra styremedlem Kathrine Kinn.
- REKO-seminar om den nye håndboken.
- Generalsekretær Olaf Godli takker av.

JANUAR 2021

- Anders Nordstad starter i jobben som ny generalsekretær i NBS
- Stortingsmelding om klimamål setter klima og bærekraft i sammenheng.
- Oppstart studiearbeid i NBS med inspirerende innspill fra Nils Kristen Sandtrøen, landbrukspolitisk talsperson i AP
- Bållaksjon for markering mot ulv i beiteprioriterte områder.
- Solidarisk kokebok fra Latin-Amerika Gruppen (LAG)
- «Broen til fremtiden 2021» med sterkt videobidrag fra Kathrine Kinn.
- Dagligvaremeldingen behandles i næringskomiteen og setter fokus på mangelfull konkurranse og maktforholdene i matomsetningen. NBS bidrar med merknader til meldingen, som skal følges opp videre.

FEBRUAR 2021

- Seminar om mjølkekvoter gjennomføres av organisasjonsutvalget i NBS.
- John Petter Løvstad takker av etter 42 år i organisasjonens tjeneste.
- Bærekraft er viktigere enn klimasmart – assisterende generalsekretær Vilde Haarsaker med sterk og viktig ytring i Nationen.
- Fokus på geitemjolk og behov for en bedre strategi for dette fra samvirket.

MARS 2021

- Kvinneutvalget i NBS avholder webinar 8. mars.
- Webinar om økologisk landbruk i regi av Buskerud Bonde- og Småbrukarlag.
- NBS lanserer omkamp om løsdriftskravet – bare ved nybygg.
- Omstrukturering av komm. arbeid: Nora May Engseth ansettes som kommunikasjonsansvarlig og starter med én eneste gang.
- Politisk nesteleder Eli Berge Ness gjør seg sterk for «Hardangersaum» og RMP.
- Ungdomsutvalget i NBS med digital påskefest.

APRIL 2021

- NBS går inn mot jordbruksforhandlingene med fokus på bedre lønnsomhet, retningsendring og behov for bedre grunnlagsmateriale (les mer om JF s.9-13, 61-66).
- NBS setter fokus på overlagering av norsk mat-hvete på bekostning av behovet for økt selvforsyning og den norske matkornprodusenten.
- Bondeopprøret starter opp for alvor og NBS er først ute med støtteerklæring
- Kornutvalget i NBS med webinar om korn og kraftfôr
- Verdens småbrukerdag markeres.

MAI 2021

- «Statens tilbud er et hån mot jordbruket og norsk matproduksjon», sier Kjersti Hoff.
- Brudd i jordbruksforhandlingene er et faktum 6. mai
- Lokale protestaksjoner over hele landet.
- Organisasjonsutvalget i NBS med webinar om

jordbruksforhandlingene.

- Fokus på hvem som sitter igjen med gevinsten i matomsetningen – generalsekretær Anders Nordstad i Nationen.

JUNI 2021

- Webinar om «Solidaritet i matfatet» i regi av Nordland Bonde- og Småbrukarlag.
- Kjersti Hoff retter fokus på svakt tollvern som en mulig trussel mot avtaleinstituttet.
- Sterk markering foran Stortinget med støtte fra mange alliansepartnere i forbindelse med Stortingets behandling av proposisjon 200 S om jordbruksoppgjøret.
- Ketil Jørstad fra Buskerud Bonde- og Småbrukarlag går fra Sollihøgda til Eidsvolls plass
- «Stev for norsk mat» innledes på Eidsvolls plass og skal gå helt fram til stortingsvalget 13. september
- «Opprop for norsk mat» sammen med stor bredde av alliansepartnere
- Støtte til nytt REKO-prosjekt innvilges og Marte Olsen ansettes.

JORDBRUKSFORHANDLINGENE

Årets jordbruksforhandlinger ble et retningsskifte. Mens titusenvise av bønder gjorde opprør viste faglagene at manglende vilje til inntektsløft og nødvendige strukturgrep i jordbrukspolitikken ikke aksepteres. To dager etter staten presenterte sitt tilbud brøt Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag forhandlingene.

Studiearbeidet

14. januar startet vi opp studiearbeidet mot jordbruksforhandlingene med webinar fra Akersgata med Kjersti, Anders og Vilde. I tillegg bidro Arbeiderpartiets næringspolitiske talsperson Nils Kristen Sandtrøen med et svært inspirerende innlegg.

Studieheftet ble utarbeidet etter samme mal som tidligere og sendt ut 6. januar. Frist for å sende inn svar på spørsmålene var 1. mars. Etter dette ble det avholdt digitale oppsummeringsmøter med lokallagene i hvert fylke. Styremedlemmene fordelte fylkene mellom seg.

Det kom innspill fra totalt 42 lokal- og fylkeslag, i tillegg til innspill fra flere av utvalgene og enkeltmedlemmer.

Klart mandat

Årets forhandlingsutvalg bestod av leder Kjersti Hoff, politisk nestleder Eli Berge Ness og styremedlem Kjell Erik Brandstadmoen. I april vedtok styret forhandlingsutvalgets mandat. Matproduksjon i et evighetsperspektiv, levende bygder og produksjonsmiljø, styrket økonomi og mer bruk av norske ressurser var Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine hovedmål i årets oppgjør. Mandatet inkluderte derfor tiltak som en tetting av inntektsgapet innen fem år, krav om en opptrappingsplan for inntekt og arealbruk tilpasset

norske ressurser, tak på tilskudd til dyr, arealer og produksjoner, økt produksjon av korn, proteinkvoter og andre matvekster, og en ny vurdering av tallgrunnlaget.

Fylkeslederne sentrale

I forkant av forhandlingene hadde fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag et tydelig krav til forhandlingsutvalget: «Inntektsgapet til andre grupper må reduseres med minst 50.000 kr/bruk i år». I månedene fram til forhandlingene startet var flere tillitsvalgte ute i media og skapte oppmerksomhet om dette kravet. Det mener Kjersti Hoff var avgjørende:

- Arbeidet fylkeslederne la ned i forkant av forhandlingene med å løfte kravene fra landsmøtet i det offentlige rom, var uvurderlig. På denne måten var vi tydelige fra dag én på hvilke krav vi stilte til både Bondelaget i forhandlingene om felles krav, og videre i forhandlingene mellom jordbruket og staten.

Jordbrukets krav

Jordbrukets felles krav ble presentert under en pressekonferanse 27. april med Kjersti Hoff og Lars Petter Bartnes (daværende leder i Norges Bondelag). Statens forhandlingsleder Viil Søyland var til stede for å kommentere framlegget.

Jordbrukets krav hadde en ramme på 2,1 milliarder kroner, i tillegg til en investeringspakke for løsdriftskravet på 450 millioner kroner.

- I jordbrukets felles krav fikk NBS gjennomslag for noen viktige grep som ville være et første steg for å stoppe utviklingen mot stadig færre og større bruk, sier Kjersti Hoff.

Hun trekker særlig fram reduksjon i kvotetaket for kumelk fra 900 til 600 tonn og fra 900 til 200 tonn for geitemelk. Endringen ville ikke hatt tilbakevirkende kraft.

- Kvoteordninga for mjølk er det viktigste virkemidlet vi har for å fordele mjølkeproduksjonen

på mange bruk over hele landet og dermed opprettholde levende bygder og jord i drift, sier Hoff.

I tillegg til reduksjon av kvotetaket for mjølk, var følgende viktige saker for NBS med i det felles kravet:

Et nytt driftstilskudd for sau. Dette styrker det gjennomsnittlige sauebruket og bidrar til at vi opprettholder et bærekraftig husdyrhold i distriktene og benytte lokale ressurser som gras, beite og utmarksbeite.

Innføring av tak og trappetrinn i ulike produksjoner. Dette vil redusere overføringene til de med størst produksjon, samtidig som økonomien styrkes for mindre bruk. Vi vil særlig trekke fram økt tilskudd til de første 5 dekanene med frukt, bær, grønnsaker og potet.

Investeringsmidler til mindre mjølkebruk. Jordbruket krever at det skal kunne gis 50 % investeringsstilskudd til mjølkebruk som bygger til under 30 kyr, begrenset oppad til 3,5 millioner kroner. Jordbruket krever ekstraordinære investeringsmidler på 450 millioner kroner over statsbudsjettet for å imøtekomme det lovpålagte løsdriftskravet som trer i kraft i 2034. I tillegg krever vi å øke rammen for investeringsmidler med 70,5 millioner kroner gjennom jordbruksavtalen.

- Det viktigste i år var å styrke økonomien til bøndene. Strukturgrepene, særlig driftstilskudd til sau, var et stort gjennomslag. Dette er viktige

elementer for en ny retning i jordbrukspolitikken, fortsetter Hoff.

Statens tilbud: - En hån

En uke etter jordbruket la fram sitt krav kom Statens tilbud. Tilbudet hadde en ramme på 962 millioner kroner.

- Reaksjonene lot ikke vente på seg. Kjersti Hoff kalte statens tilbud en hån og flere medlemmer uttrykte stor misnøye med tilbudet både i tradisjonelle og sosiale medier, sier kommunikasjonsansvarlig Nora May Engeseth.

- Staten møtte oss med under halvparten av det jordbruket krevde. De la opp til en inntektsvekst på totalt 4,5 %. Økningen var større enn i resten av samfunnet i et pandemi-år, men når jordbruket henger etter med 200.000 kroner, hjelper det ikke med prosenter. Bønder lever ikke av prosenter, vi lever av kroner, sier Hoff.

Brudd

I dagene etter staten la fram sitt tilbud hadde NBS og NB flere møter med statens forhandlingsleder for å avklare handlingsrommet og mulighetene i videre forhandlinger. 6. mai ble det brudd i årets jordbruksoppgjør.

- Statens tilbud var ikke en invitasjon til å få til en avtale. I etterkant har daværende landbruks- og

matminister Olaug Bollestad uttrykt at de var villige til å gi mer enn inngangstilbudet, men bruddet var ikke kun med bakgrunn i manglende inntektsøkning, tilbudet hadde også et totalt fravær av ny retning og strukturgrep, sier Hoff.

Bruddet førte med seg en rekke reaksjoner. Bønder over hele landet uttrykte sin misnøye og aksjonerte. 14. mai deltok NBS på en aksjon i regi av NB, og 16. mai holdt lokallag over hele landet sine egne brudd-markeringer.

16. juni: aksjon og Stortingsbehandling

Onsdag 16. juni ble årets jordbruksavtale behandlet i Stortinget. Samme dag arrangerte Norsk Bonde- og Småbrukarlag en markering foran Stortinget. Sammen med miljøorganisasjoner, fagbevegelse, bønder og forbrukere satt NBS fokus på behovet for en sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig jordbrukspolitikk, og jordbrukets rolle for å skape arbeidsplasser, ringvirkninger og gode lokalsamfunn over hele landet.

Leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Kjersti Hoff, holdt sammen med Fagforbundet, Norges Bygdekvinnelag, Tor Jacob Solberg fra Bondeopprøret, bonde og NBS-medlem Vegard Vigdenes og Norges Bondelag hver sin innledning fra scenen. I tillegg holdt en rekke organisasjoner korte appeller. Opptak fra markeringen er tilgjengelig på NBS sine Facebook-sider.

Veien videre

Årets forhandlinger bar et tydelig bud om at begge faglagene ser behov for økt lønnsomhet i jordbruket og et litt mer forsiktig bud om at en retningsendring må til for å føre norsk jordbruk inn i en mer bærekraftig retning - både økonomisk, sosialt og miljømessig. Dessverre viste staten liten vilje til å imøtekomme kravene fra jordbruket, noe som resulterte med brudd i forhandlingene.

Krav om tetting av inntektsgapet mellom jordbruket og samfunnet for øvrig vil fortsatt være det viktigste målet for de kommende jordbruksforhandlingene, men det vil også være avgjørende hvordan dette gapet skal tettes. Målet om økt selvforsyning vil i stor grad bli retningsgivende for hvordan hovedmålet skal nås. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser frem til å jobbe sammen med den nye regjeringen for en nødvendig økning av lønnsomheten i næringen og en retningsendring for norsk jordbruk.

JORDBRUKSAVTALEN 2021

16. april: Budsjettneemnda for jordbruket legger fram sine beregninger. Disse beregningene danner grunnlaget for forhandlingene.

NBS og NB forhandler fram en felles ramme for jordbrukets krav. De to organisasjonene utarbeider deretter sine individuelle primærkrav. Etter forhandlinger lander faglagene på en ramme i jordbrukets felles krav på 2,114 milliarder kroner, i tillegg til en egen investeringspakke for løsdriftskravet på 450 millioner kroner.

23. april: Faglagene utveksler primærdokumenter.

23.-27. april: Forhandlinger mellom faglagene om jordbrukets felles krav.

27. april: Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag leverte jordbrukets felles krav til Staten. Det ble avholdt en pressekonferanse.

4. mai: Staten presenterte sitt tilbud i jordbruksforhandlingene. Leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Kjersti Hoff, kalte tilbudet en hån.

6. mai: Brudd! På bakgrunn av manglende endring av retning i jordbrukspolitikken og et lavt inngangstilbud velger de to fagorganisasjonene å bryte forhandlingene.

18. mai: Norsk Bonde- og Småbrukarlag offentliggjør sitt primærkrav.

21. mai: Proposisjon om jordbruksoppgjøret 2022 lagt fram for Stortinget.

1. juni: NBS deltar på høring om proposisjon om jordbruksoppgjøret i Næringskomiteen.

16. juni: Proposisjon om jordbruksoppgjøret behandles og vedtas i Stortinget. NBS aksjonerer foran Stortinget sammen med en rekke andre organisasjoner fra bonde-, fag- og miljøbevegelsen.

BÆREKRAFTIG JORDBRUK

Året som var satt fart på jordbrukets klimaarbeid. Men et bærekraftig jordbruk handler ikke kun om å kutte klimagassutslipp.

Bærekraft handler om sosiale, miljømessige og økonomiske forhold. Politikken NBS har kjempet for i årevis er bærekraft i praksis, bygget ned fra og opp. Vi ønsker flere bruk i drift, slik at gårdsbrukene fortsatt kan utgjøre fundamentet for gode bygdesamfunn, for at husdyrproduksjonen i større grad kan baseres på mer gras og beite til drøvtyggerne, og for at vi kan produsere mer mat rett til folk der jorda er egna til det. NBS jobber for at landbrukspolitikken skal sikre lønnsomhet i den produksjonen som er sosialt og miljømessig bærekraftig.

I bresjen for et bærekraftig jordbruk

Ser vi bare på klimagassutslipp, ser det bedre ut med høytstående melkekyr på kraftfôr med mye soya enn melkekyr på seterbeite. Derfor kan vi ikke styre etter klimagassutslipp alene. Derfor har NBS lenge jobbet for å løfte klimadebatten i jordbruket til å handle om bærekraft i sin helhet og god bruk av norske ressurser. Vi har blant annet satt fokus på agronomi og jordhelse, biologisk mangfold, avrenning og lavere bruk av plantevernmidler, bedre ressursutnyttelse og bruk av norske arealer, og at landbruksteknologi som bidrar til utslippsreduksjoner tilpasses strukturen i norsk landbruk, og ikke omvendt.

En sammenheng der dette ble tydelig, var i jordbrukets arbeid med å innføre en bransjestandard for å sikre at alle gårdsbruk etter hvert tar i bruk klimakalkulatoren som utvikles av Landbrukets klimaselskap. Norsk Bonde- og Småbrukarlag valgte å ikke stille seg bak arbeidsgruppas anbefaling, blant annet med bakgrunn i at målkonflikter mellom klima på den ene siden og bruk av norske ressurser og bærekraft i sin helhet på den andre siden, ikke er håndtert godt nok i kalkulatoren. I tillegg mente vi det var forhastet å levere en anbefaling før klimakalkulatoren var lansert og det forelå mer informasjon om bønders erfaringer med bruk av kalkulatoren.

Sammen med Framtiden i Våre Hender, Fagforbundet, Norsk Tjenestemannslag, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Greenpeace stilte

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ti krav til valgkampen. Klimaalliansen representerte mer enn en halv million medlemmer, som blant annet ba om bedre utnyttelse av gras- og beiteressursene våre og å opprettholde små og mellomstore familiebruk over hele landet.

BÆREKRAFTIGE KLIMATILTAK FOR NORSK JORDBRUK

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har formulert en rekke prinsipper for klimaarbeide i jordbruket. NBS er pådriver for klimatiltak som:

- Bygger på god agronomi og jordhelse, god dyrehelse og god dyrevelferd.
- Ivaretar andre miljøhensyn som biologisk mangfold, avrenning og lavere bruk av plantevernmidler.
- Bidrar til bedre ressursutnyttelse og bruk av norske jordbruksarealer og utmarksbeiter.
- Reduserer bruken av fossilt drivstoff og andre ikke-fornybare innsatsfaktorer som mineralgjødsel.
- Opprettholder og helst øker norsk matproduksjon, istedenfor at ytterligere norske jordbruksarealer og utmarksbeiter går ut av drift.
- Bidrar til et mer klimatilpasset jordbruk som er bedre i stand til å håndtere perioder med mer tørke og nedbør.
- Er i tråd med de fire overordnede målene for landbrukspolitikken.
- Er mulig for alle å ta del i – uavhengig av gårdens størrelse og beliggenhet. Teknologi som bidrar til utslippsreduksjoner må tilpasses strukturen i norsk jordbruk, og ikke omvendt.
- Ikke fører til økt import.
- Ikke påfører bonden merkostnader.
- Er innrettet på en slik måte at det ikke krever mye tid og ressurser til dokumentasjon og rapportering fra bonden.

Regjeringa la 15. januar 2021 fram Meld. St. 13 (2020-2021) Klimaplan for 2021-2030. Stortingsmeldinga beskriver regjeringas plan for å nå Norge sine klimamål for 2030.

I klimameldinga tillegges bærekraft og helhetlige vurderinger større vekt enn tidligere, og NBS valgte å trekke fram dette i høring i energi- og miljøkomiteen 28. januar 2021 og i kronikk i Nationen 23. februar. Her belyste vi blant annet sjølforsyning basert på norske ressurser, å øke bruken av utmarksbeite, at jord som egnes til det prioriteres til matvekster, og at fellesgoder fra jordbruket som biologisk mangfold, kulturlandskap og beredskap, samt klimatilpasning og klimarisiko, arbeidsplasser og sosial bærekraft,

KLIMATILTAK I JORDBRUKS-FORHANDLINGENE 2021/22

I NBS sitt kravdokument ble det lagt vekt på følgende klimatiltak:

- Utmåle dreneringstilskuddet som 50 % av kostnadsoverslag og øke bevilgningen med 40 mill. kroner.
- Forslag om et nytt tilskudd over RMP som øker bruken av kløver i eng.
- Fortsatt prioritere tilskudd til fangvekster gjennom RMP.
- Videreføre bevilgningen til verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket på 97 mill. kroner i 2021. Fossilfri seterdrift tas inn som en prioritering.
- Videreføre bevilgningen til og tilskuddsatsen for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg for 2022.
- Videreføre bevilgningen til prosjektet PREIS, med 4 mill. kroner for 2022.
- Videreføre tilskuddet til bygging i tre gjennom IBU-midlene.
- Prioritere investeringsmidler til bygging av siloer og förlager, for å redusere bruk av rundballeplast.
- Prioritere prosjekter innen temaene klimatilpasning, jordhelse, biologisk mangfold og økologisk jordbruk.

må tillegges større vekt.

Oppfølging av klimaavtalen mellom staten og jordbruket

21. juni 2019 underskrev Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bondelag og staten en intensjonsavtale om reduksjon av utslipp av klimagas- ser for perioden 2021 til 2030. Høsten 2020 ble en regnskapsgruppe for oppfølging av klimaavtalen satt ned. Gruppen består av representanter fra Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Norges Bondelag og NBS. Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og NIBIO er sekretariat. Vilde Haarsaker og Kirsti Winnberg deltar i regnskaps- gruppa for Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

I mars 2021 inviterte Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag til det andre årlige klimamøtet i landbruket. På sakslista var status for Landbrukets Klimaplan og behandling av rapporten om klimakalkulator som bransjestandard. Det ble besluttet å sette ned en ny arbeidsgruppe som skulle jobbe videre med noen konkrete problemstillinger rundt bruk av klimakalkulato- ren.

NBS deltar også i klimapolitisk arbeidsgruppe som er et initiativ fra Norges Bondelag.

Styremedlem Kathrine Kinn bidro med en film på konferansen Broen til framtiden 11. februar. NBS var medarrangør av en sesjon der tema var hvordan vi bruker jorda og havet til bærekraftig matproduksjon og flere grønne jobber. NBS er med i alliansen Broen til framtiden, som har som mål å skape 100 000 nye klimajobber.

POLITISK PÅVIRKNING, INNSPILL OG HØRINGER

I løpet av året deltar Norsk Bonde- og Småbrukarlag på en rekke høringer i saker som er viktig for medlemmene våre, i tillegg til møter med politikere. Dette er en sentral del av det politiske påvirkningsarbeidet.

Begrense større kvoter av jordbruksvarer

Etter Storbritannias uttreden fra EU har Norge og Storbritannia jobbet for å forhandle frem en frihandelsavtale. Mange fryktet at avtalen ville åpne for en større mengde import av jordbruksvarer. Dette ville utgjort en trussel for det norske matmarkedet. Lenge ble det antydnet at regjeringa ville åpne for mer import av jordbruksvarer fra Storbritannia for å sikre bedre tilgang til Storbritannias marked for norsk fisk.

Etter Storbritannias uttreden fra EU fryktet mange at en frihandelsavtale med Norge ville åpne for en større mengde import av jordbruksvarer. Det ble lenge spekulert i om jordbruket ville ofres til fordel for norsk eksport av fisk. Det siste året har Norsk Bonde- og Småbrukarlag jobbet for å hindre større importkvote av jordbruksvarer fra Storbritannia. I november uttalte vi vår bekymring av konsekvensene ved å åpne for større kvoter under høring i forbindelse med en midlertidig vareavtale. Vi stilte oss også bak Sp sitt representantforslag om å kutte i kvotene for tollfri import av jordbruksvarer fra EU etter Storbritannias exit. I juni 2021 inngikk Norge og Storbritannia en «historisk» frihandelsavtale. Avtalen innebar noe import av svin, egg, epler utenfor

norsk sesong, potet- og potetprodukter, isbergsalat til industri, jordbær og såfrø, men kvotene var mye lavere enn fryktet. Kvoten på 299 tonn ost fra den midlertidige avtalen ble videreført mot en tilsvarende reduksjon av EUs kvote.

Sikre kompensasjon for pelsdyrnæringen

I 2019 ble pelsdyrnæringen vedtatt avvirket av Stortinget. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har siden da jobbet for å sikre kompensasjonsordning for pelsdyrbøndene. Under høring av regjeringens forslag 29. april 2021 la NBS vekt på at grunnvilkåret om hvem som omfattes av ordningen måtte endres. Vi spilte blant annet inn at alle som hadde forskriftsmessige anlegg 1. januar 2015 måtte inkluderes i erstatningsordningen, at utmålingen måtte være rettferdig, at erstatningen måtte være skattefri og at rivning og opprydning måtte dekkes fullt ut. I mai overkjørte et flertall på Stortinget regjeringas forslag. Ap, Sp, SV og Frp ble enige om en pakke på 3,4 milliarder kroner som kompensasjon for næringen. Det første tilbudet fra regjeringen var på 550 millioner kroner, men ble senere hevet til 1,2 milliarder. I vedtaket Stortinget stilte seg bak flere pelsdyrgårder inkludert i kompensasjonsordningen og ordningen ble gjort skattefri.

ANDRE INNSPILL

Nydyrking av myr
Allmenngjøring av tariffavtale for jordbruks- og gartnerinæringen
Markedsregulering
Naturmangfold
Klima
Jordbruksavtalen
Dagligvaremeldingen

REKO

Interessen for REKO-ringer har vært stor og NBS har hatt veldig mange henvendelser i forbindelse med REKO og de forskjellige utfordringene som salgskanalen står ovenfor.

Foto: Vegard Ruud Dreng

I november 2020 lanserte Norsk Bonde- og Småbrukarlag «Håndbok for REKO-ringen». Håndboken tar utgangspunkt i grunntanken og prinsippene for REKO-konseptet utarbeidet av Thomas Snellman, grunnleggeren av REKO. Videre tar håndboka for seg gjeldende norske krav til mat sikkerhet og matproduksjon, og retningslinjer for markedsføring og salg av matvarer direkte til forbrukere via nett.

I desember 2020 sendt inn en søknad for et nytt REKO-prosjekt i regi av Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Etter stor pågang hos Innovasjon Norge og en revidering av søknaden fikk NBS

innvilget prosjektet i mai 2021. I juni 2021 ble Marte Olsen ansatt som prosjektleder og satte i gang arbeidet med «REKO – veien videre». Irene Dalland er vikar for Marte Olsen fra august 2021-mars 2022.

I løpet av prosjektperioden skal prosjektleder veilede REKO-administratorer og -produsenter, videreutvikle REKO-håndboka, gjennomføre seminarer lokalt og regionalt, ha samarbeid med andre lokalmat-aktører i markedet og opprette en nettside for REKO-Norge. Nettsiden skal være en informasjonskanal for kunder, produsenter og administratorer.

AKSJONER OG ALLIANSER

Vi oppnår mest når vi står sammen med andre. Derfor er det viktig for Norsk Bonde- og Småbrukarlag å samarbeide med relevante partnere, om det er forskere, enkeltpersoner eller bonde-, fag-, miljø- og solidaritetsorganisasjoner.

- Et tett samarbeid med næringsaktører og interesseorganisasjoner er viktig for å styrke NBS sitt politiske påvirkningsarbeid. Vi stiller sterkere når vi er fler, sier generalsekretær Anders Nordstad. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har tett samarbeid med flere aktører i landbruket, både enkeltstående samarbeid og gjennom allianser, initiativer og organisasjoner som ForUM, Handelskampanjen, Broen til Framtiden og de ulike forskningsstyrene.

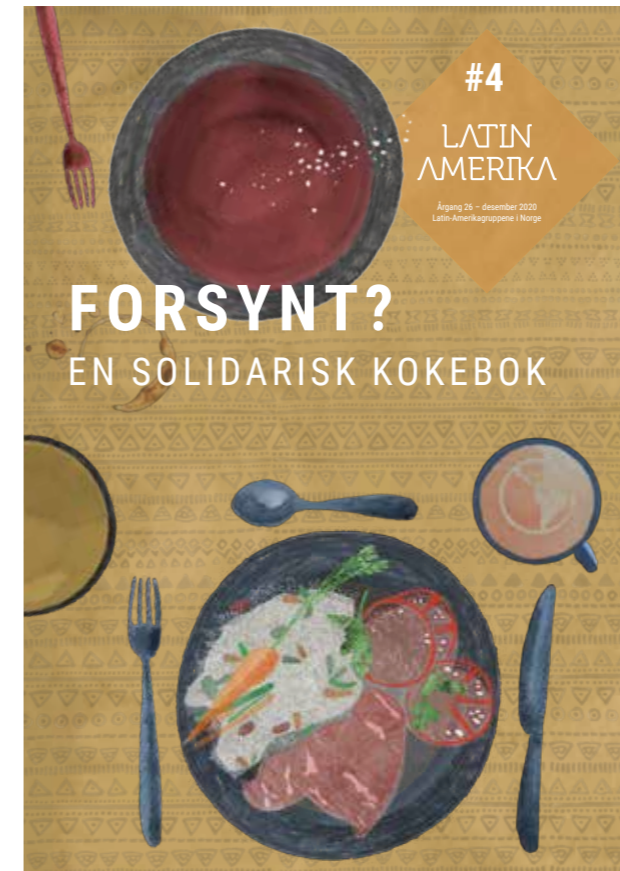
- Særlig i informasjonsarbeidet er disse alliansene gode å ha. På den måten når vi ut til flere med våre perspektiver og jordbrukspolitikk, fortsetter Nordstad.

Solidaritetsbrigadister til NBS-gårder
Sommeren 2020 hadde Latin-Amerika Gruppene (LAG) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag et sam-

arbeid om utplassering på norske gårder. LAGs brigadister reiser vanligvis til et land i Latin-Amerika, men på grunn av koronapandemien var det behov for alternativer. Prosjektet resulterte blant annet i den politiske kokeboken «Forsynt?» hvor flere NBS-medlemmer bidro med tekst og en podcast med samme navn.

Matmelding for ny fiskeri- og jordbrukspolitikk

Dagens fiskeri- og jordbrukspolitikk er langt fra Stortingets vedtatte mål norsk matproduksjon. Produksjonsvolum og effektivitet trumfer samfunnsansvaret næringa har, som har store konsekvenser for lokalsamfunn, matproduksjon og naturmangfold. Høsten 2020 lanserte derfor NBS sammen med en rekke andre organisasjoner gjennom initiativet Ta havet tilbake og jorda i bruk «Matmelding: for en ny, bedre og bærekraftig

MATMELDING:
**FOR EN NY, BEDRE OG
 BÆREKRAFTIG MATPOLITIKK**

tig matpolitikk». Kopier av matmeldinga har blitt distribuert til relevante aktører og til alle LAGs medlemmer via tidsskriftet LatinAmerika. Matmeldinga har vært omtalt i Bonde og Småbruker.

Tett samarbeid for framtida til norsk mat og levende bygder

Felles kronikker og innspill er et mye brukt virkemiddel for å løfte fram vår politikk med ekstra tyngde. Våren 2021 tok NBS initiativ til et opprop for norsk mat og levende bygder. I oppropet krevde en rekke organisasjoner en jordbrukspolitikk som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig, og at regjeringa må levere en politikk som lar jordbruket levere på samfunnsoppdraget. Oppropet ble skrevet under av Fagforbundet, Natur og Ungdom, Spire, Fellesforbundet, Alliansen ny landbrukspolitikk, Ungdom mot EU, Økologisk Norge, Latin Amerika-gruppene, Attac, Framtiden i Våre Hender, La humla suse, Norges sosiale forum og initiativet Ta havet tilbake og jorda i bruk.

Fleire av de som skrev under på oppropet deltok også på markering i forbindelse med Stortingets behandling av jordbruksavtalen 16. juni 2021. LAG og Attac arrangerte støttmarsj fra Frivillighetshuset i Oslo til Eidsvolls plass, og en rekke organisasjoner holdt korte eller lengre innlegg på scenen. I forkant av aksjonen gikk bonde Ketil Jørstad til Stortinget fra gården sin på Sollihøgda utenfor Oslo.

Bønder aksjonerte

6. mai ble det klart at NBS og NB brøt årets jordbruksforhandlinger med staten. Bønder over hele landet engasjerte seg i brudd-aksjoner for å markere sin misnøye. NBS deltok i aksjon foran Stortinget 11. mai. 15. mai markerte NBS-bønder fra Nord til Sør og gjorde det klart at de ikke lenger vil jobbe dugnad. Fylkeslaget i Nord-Trøndelag lagde t-skjorter som ble sendt ut til fylkeslag og andre.

INTERNASJONAL SOLIDARITET

Solidaritet med utøvere i landbruket stopper ikke ved landegrensene og internasjonalt har landbruket en stor oppgave i å sikre den globale matforsyningen for framtida. Norsk Bonde- og Småbrukarlag er derfor medlem av den internasjonale småbrukerorganisasjonen La Via Campesina.

Internasjonalt utvalg koordinerer og administrerer medlemskapet i La via Campesina gjennom European Coordination la Via Campesina (ECVC). Leder av IU, Marielle de Roos, har styreverv i ECVC med hovedoppgaver innenfor agroøkologi, småbrukernes rettigheter og internasjonal handel. IU deltar også i arbeidsgrupper om agroøkologi, biomangfold, såfrø, kvinners rettigheter og jordrettigheter. I tillegg sitter de Roos i landbrukspolitisk utvalg i Nei til EU og FAO-komiteen til Norge.

Internasjonal handel

I 2021 ble generalsekretær Anders Nordstad valgt inn i styret til Handelskampanjen. Handelskampanjen er en allianse av ulike organisasjoner fra fagforbund, bondeorganisasjoner, miljø-, solidaritets- og utviklingsorganisasjoner. Alliansen følger internasjonale handelsforhandlinger,

regionale handelsavtaler, og Norges handels- og investeringsavtaler, herunder avtaler som er relevant og har konsekvenser for landbruket.

Siden 2019 har Norsk Bonde- og Småbrukarlag sammen med Attac, Spire, Handelskampanjen, Norges Bondelag, Greenpeace og Latin Amerika-gruppene jobbet for å stoppe EFTA-Mercosur-avtalen. Mercosur-avtalen er en frihandelsavtale mellom EFTA-landene og Argentina, Brasil, Paraguay og Uruguay. I september 2020 ba organisasjonene regjeringen om å stoppe forhandlingene etter Frankrike avgjorde å ikke ratifisere avtalen. Dette skjedde blant annet etter sterkt press fra bondeorganisasjonene i landet. Internasjonalt Utvalg i NBS samarbeider med en rekke allierte i saken. Målet er at avtalen ikke skal bli ratifisert. Gjennom ECVC er IU involvert i Mercosur-forhandlinger med EU.

SATSER PÅ KOMMUNIKASJON

Deler av kommunikasjonsarbeidet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag har lenge vært gjort på frivillig basis og ressursene har vært knappe. Behovet for helhetlig og målrettet kommunikasjon har derfor vært stort. Det siste året har derfor styret og sekretariatet startet en storstilt omstilling av kommunikasjonsarbeidet.

Bonde og Småbruker

NR. 6 • 2. juli 2021 • 108 ÅRG.

Kulturdugnad for norsk mat

For å sette fokus på norsk matproduksjon, kulturlandskap og levende bygder, arrangerer NBS en stevstafett. En rekke norske kulturprofiler bidrar med stev fram mot Stortingsvalget.

SIDE 4

Tilliten til dyrevernorganisasjoner har sunket

Hvem stoler vi på at forteller sannheten om dyrevelferd i norsk husdyrproduksjon?

SIDE 6

Nytt REKO-prosjekt i NBS

Sterkere skog mot snølast og stormkast

Klimaendringer gir gode vekstforhold for skogen i Norge. Samtidig øker omfanget av toppbrekk fra snølast og stammebrekk fra stormkast. Nå mener forskerne at skreddersydd skogskjøtsel kan gi en mer hardfør fremtidsskog.

SIDE 20-21

NBS i front

Omstrukturering av kommunikasjonsarbeidet

Over lengre tid har styret og andre i organisasjonen pekt på behovet for å prioritere det daglige kommunikasjonsarbeidet, nettsiden og sosiale medier høyere, samt å innlemme avisa i et mer helhetlig kommunikasjonsarbeid. Høsten 2020 begynte arbeidet med å utarbeide en ny kommunikasjonsstrategi. I starten av februar 2021 ble det lyst ut stilling som kommunikasjonsansvarlig med mange gode søkere. Nora May Engeseth ble ansatt og startet i 40% i mars 2021 før hun gikk over i 100% fra og med mai.

- Det har vært et stort løft for organisasjonen med en ansatt som er dyktig på grafiske verktøy og digitale medier. Kombinert med organisasjonsforståelse og teft for både kommunikasjon og politikk, ble det raskt synlig at Nora hadde tatt grep om kommunikasjonsarbeidet, sier assisterende generalsekretær Vilde Haarsaker.

Bonde og Småbruker inn i sekretariatet
Med et ønske om å styrke NBS sitt kommunikasjonsarbeid og tillegge mer ressurser til kommunikasjon i sekretariatet, vedtok styret i januar 2021 å utvikle Bonde og Småbruker som redaktørstyrt avis, og ta produksjonen av denne inn i sekretariatet. Bonde og Småbruker gis ut ti ganger i året til organisasjonens medlemmer og avisas abonnenter, hvorav to utgaver er landsnummer. Disse sendes til alle registrerte gårdsbruk i Norge og har et opplag på om lag 65.000.

Fra og med utgave nr. 6/21 tok Vilde Haarsaker over som redaktør, mens Nora May Engeseth

INTERNT UKENTLIG NYHETSREVUE

Siden april 2020 har det blitt sendt ut et internt nyhetsbrev hver fredag, Nytt fra NBS sentralt. Dette sendes ut fra ass. generalsekretær til sentralstyret med varaer, sekretariatet, fylkesledere, fylkessekretærer, lokallagsledere, utvalgsledere og andre medlemmer som har bedt om å få stå på lista. Totalt er det ca. 300 mottakere.

Faste temaer er:

NBS i media
Aktuelle webinarer
Utdrag fra uka som gikk
Nytt fra andre aktører innen landbruk og mat
Nytt fra regjeringen
Nytt fra Stortinget

fikk ansvar for drift, grafisk produksjon mm.

Avisa har gode annonseinntekter. Dette går i sin helhet til å dekke kostnadene ved å ha en trykt avis: setting, trykking, porto og adressekjøp til landsnummer.

Styrket daglig kommunikasjon

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin tilstedeværelse i sosiale og tradisjonelle medier er viktig for å nå bredt ut med vår politikk til målgruppen. Pressemeldinger, debattinnlegg og kontakt med journalister benyttes aktivt for å øke vår synlighet i tradisjonelle medier og løfte organisasjonens politikk. I perioden juli 2020-juli 2021 ble NBS nevnt i media 2726 ganger, fordelt på egenprodusert materiale og benevnelser.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har konto på Facebook og Instagram. Kommunikasjonsansvarlig følger opp det daglige kommunikasjonsarbeidet i disse kanalene, og har siden oppstart økt rekkevidden betydelig.

Assisterende generalsekretær Vilde Haarsaker har tatt over som redaktør for avisa Bonde og Småbruker.

EN ORGANISASJON I UTVIKLING

Nyansettelser, omlegging av kommunikasjonsarbeid, nye satsninger og fokus på å bygge en sterk organisasjon – det siste året har vært starten på Norsk Bonde- og Småbrukarlags utvikling i tråd med et endret samfunn.

Nye krefter

Organisasjonens sekretariat har gått gjennom store omveltninger det siste året. Vilde Haarsaker overtok som ass. generalsekretær i april 2020 og har vært en viktig brikke i denne overgangen. Hun har sikret kontinuitet og erfaringsoverføring og vært en pådriver for mer digitale arbeidsformer, bedre internkommunikasjon og strategisk utvikling av sekretariatet. I januar 2021 trådte Anders Nordstad til som ny generalsekretær, og i mars 2021 ansatte organisasjonen for første gang en egen kommunikasjonsansvarlig, Nora May Engeseth. Sekretariatet består nå av 11 ansatte fordelt på syv årsverk. Tre av disse er ansatt i prosjektstillinger. I tillegg har hvert fylkeslag egen fylkessekretær.

Flere nye styremedlemmer kom på plass etter landsmøtet 2020. Kristoffer Fodnes, Ann Guro Hansen og Sander Solheim var alle nye. Marielle de Roos, Olav Liseter og Randi Karlstrøm takket av.

Nye møteplasser

Det siste året har bydd på nye utfordringer. Koronapandemien har gjort fysiske møter til sjelden kost, og mye av organisasjonens aktivitet har derfor foregått digitalt. Digitale møter har lenge vært en del av NBS sitt virke, men har fått ny verdi det siste året. Både medlemmer og tillitsvalgte har vist en imponerende evne til å tilpasse seg den nye hverdagen, og organisasjonen har vært gjennom en enorm kompetansutvikling i bruk av digitale verktøy.

Fra juli 2020 til juni 2021 har det vært arrangert digitale årsmøter i fylker og lokallag, digitale fylkesledermøter, representantskap og fylkessekretærsamling.

Landsmøtet 2020 ble for første gang gjennom-

ført digitalt. Det hadde heldigvis ikke noe å si for deltakelsen – 139 utsendinger var med, i tillegg til representantskap og styret. Sekretariat, leder og ordførere var samlet på kontoret i Akersgata, mens utsendingene deltok digitalt. Møtet ble gjennomført over én dag, istedenfor de vanlige to dagene. Det fungerte veldig bra med digital landsmøtedebatt, og det ble gjort gode vedtak som bidro til å rette søkelyset mot bondens inntekt, løsdriftskravet og behovet for en ny retning for norsk jordbrukspolitik.

Historisk seminarrekke

Med nye møteplasser i det digitale rom har også nye initiativer kommet. Organisasjonsutvalget gjennomførte våren 2021 for første gang en digital seminarrekke for medlemmer og andre interesserte. Vårens seminarer dekket temaer som melkekvoter, økonomien i saueholdet, korn og kraftfôr og jordbruksforhandlingene. Seminarrekken var en stor suksess og videreføres høsten 2021 med støtte fra Troms og Finnmark fylkeskommune.

I tillegg til Organisasjonsutvalget sin seminarrekke arrangerte Kvinneutvalget webinar på kvinnedagen 8. mars med følgende innledere: Raket Nystabakk, Kjersti Hoff, Svein Løken, Maria Almli og Anuka Desilva. Internasjonalt utvalg arrangerte webinar 5. juni med tema Solidaritet i matfattet: Hvordan henger FN's bærekraftsmål sammen med norsk matproduksjon? Marielle de Roos fra internasjonalt utvalg og Knut Marius Uddu Skjerve fra FN-sambandet innledet.

Styrket internkommunikasjon

Siden april 2020 har det blitt sendt ut et internt nyhetsbrev hver fredag, Nytt fra NBS sentralt. Dette sendes ut fra ass. generalsekretær til sentralstyret med varaer, sekretariatet, fylkesledere, fylkessekretærer, lokallagsledere, utvalgsledere og andre medlemmer som har bedt om å få stå på lista. Totalt er det ca. 300 mottakere. Faste temaer er NBS i media, aktuelle webinarer, møtevirksomhet i sentralledet og nytt fra regjeringen, Stortinget og andre aktører innen landbruk og mat.

Siden februar 2021 har styreleder og generalsekretær innkalt til månedlige, frivillige kontaktmøter for fylkesledere og -sekretærer, leder av ungdomsutvalget og leder av kvinneutvalget. Formålet er å oppdatere fylkene på aktuelle temaer og sikre medlemsdemokratiet gjennom kontinuerlige muligheter for toveis kommunika-

sjon.

- Vi jobber stadig med å forbedre rutinen for internkommunikasjon i organisasjonen. Det har kommet mange positive tilbakemeldinger på det ukentlige nyhetsbrevet og de faste kontaktmøtene. Når en arbeider sentralt i en organisasjon, kan en fort glemme at ikke alle andre sitter med den informasjonen du har. Da er det viktig å ha gode rutiner for å sikre at det når ut til flere ledd i organisasjonen, sier Haarsaker.

Facebook-gruppa «Medlemsgruppe for Norsk Bonde- og Småbrukarlag» er en privat gruppe for organisasjonens medlemmer. Den har om lag 500 medlemmer og er en plattform for aktiv diskusjon i organisasjonen.

- Vi ser at medlemsgruppa brukes til konstruktivt til faglige og politiske diskusjoner. Det er på Facebook folk har lavest terskel for å bidra i diskusjonen, og det gir anledning til å diskutere dagsaktuelle saker mens de fortsatt har nyhetens verdi. Vi har så mange engasjerte og faglig dyktige medlemmer som gjerne deler av sin kunnskap hvis de får muligheten, og det er helt uvurderlig når vi er et såpass lite sekretariat, sier Haarsaker.

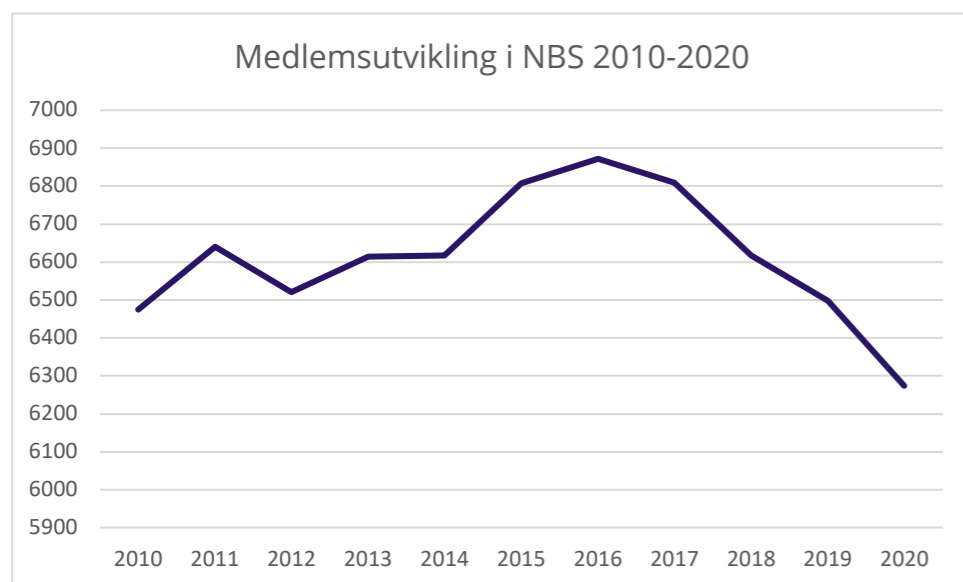
Strategi mot 2025

Organisasjonsutvalget ledet arbeidet med ny strategi våren 2020. Et utkast ble sendt på høring i organisasjonen i september og det kom 17 høringsvar fra fylkeslag, lokallag og enkeltpersoner. Med utgangspunkt i høringsvarene la organisasjonsutvalget fram endelig forslag til strategi for styret i oktober. Med noen justeringer fra styret ble strategien lagt fram på landsmøtet, der den ble vedtatt.

Noen hovedpunkter fra strategien er å videreutvikle organisasjonens demokrati med kort vei fra enkeltmedlemmer til ledelse og å øke engasjementet og aktiviteten i lokallaga. Politisk skal Norsk Bonde- og Småbrukarlag mot 2025 prioritere jamstilling av inntekt, sosiale rettigheter, økt bruk av norske ressurser og en økt selvforsyningsgrad, et naturvennlig landbruk i et evighetsperspektiv, nasjonal markedsbalanse og et styrket importvern. I tillegg skal organisasjonen arbeide for fortsatt høy tillit til norsk mat blant forbrukere.

MEDLEMSUTVIKLING

For tredje år på rad hadde Norsk Bonde- og Småbrukarlag en nedgang i antall medlemmer. Ved utgangen av desember 2020 hadde organisasjonen 6273 medlemmer, en nedgang på 225 medlemmer siden utgangen av 2019 (-3,4%). Dette er en dobling i nedgang fra 2018 til 2019 (-1,7%).

Medlemmer

I perioden 01.01.2020 – 31.12.2020 har det kommet til 298 nye medlemmer og det er 523 som har meldt seg ut. 126 av de utmeldte er satt utmeldt fordi de ikke har betalt kontingenten de to siste årene, resten grunngir utmeldingen med høy alder, politisk uenighet og/eller at de har sluttet som bønder.

Omtrent 6 prosent av gårdbrukere i Norge er medlem i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Nedgangen i antall aktive gårdsbruk er en utfordring også for Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Likevel er det et stort potensial å hente, særlig blant dem som i dag ikke er organisert i et faglag. Det er med andre ord gode muligheter for en positiv utvikling i medlemsmassen de kommende årene.

Mange medlemmer verdsetter lokal aktivitet som en del av sitt medlemskap. De siste åra har dette følgelig vært en utfordring. Når samfunnet åpner opp vil mulighetene for å verve nye medlemmer samt opprettholde et lokalt tilbud til dem som allerede er med i organisasjonen øke.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine medlemmer er svært engasjerte, og deltakelsen i debatter både i lukkede fora og det offentlige rom er jevnt over høy. Forventningene til organisasjonen er store. Dette kan i noen situasjoner være utfordrende, og trusler om å avvike medlemskap basert på nåsituasjonen, organisasjonens aktivitet og politisk uenighet kommer lett.

Delt vervepris til lokallag

I 2020 ble det delt førsteplass mellom Vågå, Vest-Telemark og Vestfold i vervekonkurransen. De tre lagene vervet alle 10 medlemmer hver. Vestfold, som er både lokal- og fylkeslag, vant i tillegg fylkeskonkurransen.

På landsmøtet blir det delt ut premier til de tre lokallagene som har vervet flest nye medlemmer i perioden 1.11.2020 – 20.10.2021 og det fylkeslaget som relativt sett har vervet flest nye medlemmer i den samme perioden. Premiene for lokallag er 6 000 kr (1.plass), 4 000 kr (2.plass) og 2 000 kr (3.plass), mens det fylkeslaget som verver flest får 10.000 kr.

STYRETS BERETNING

Også dette arbeidsåret har i stor grad blitt prega av koronapandemien. Møte og kontakt har vore digitale, fram til styret hadde sitt første fysiske møte i Oslo 1-2 september. Sjølv om vi har gode digitale løysingar, ser vi at vi misser noko av kontakta når vi berre møtest på nett.

Styret har utnemnt fleire utval med fagleg dyktige ressurspersonar som ein skal kunne bruke som rådgjevarar innan ulike fagfelt, og som også i samarbeid med leiar uttaler seg til media i samband med sine fagområde. Vi har kvinneutval, ungdomsutval, internasjonalt utval, forhandlingsutval, organisasjonsutval, aksjonsutval, utmarksutval, rovviltutval, inn på tunet-utval, hagebruksutval, utval for mjølkeproduksjon, storfeutval, småfeutval, kornutval, klima- og bærekraftutval og utval for økologisk produksjon.

JORDBRUKSFORHANDLINGANE

Oppkøringa til jordbruksforhandlingane vart gjennomført på tradisjonelt vis, med studieringar og innspelsmøte. Nytt i år var at styrerepresentantar delte fylka mellom seg og hadde innspelsmøte med dei ulike fylka, der også lokallaga kunne delta. Innspela vart samordna og presenterte for fylkesleiar møte 24. Mars.

Det var eit tydeleg krav frå fylkesleiar møtet at Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal gå for ein opptrappingsplan for å få ei inntekt på linje med resten av samfunnet, med ein start på 50.000 i jordbruksavtalen for 2022.

Hovudprioriteringane i årets krav var:

- Redusering av inntekstsgap
- Investeringspakke knytt til lausdriftskrav
- Strukturvirkemidler og tak på produksjoner
- Auka norskandel
- Styrking av velferdsordningane
- Klimavennleg og bærekraftig matproduksjon.

Eit felles jordbruk gjekk inn for gjeninnføring av struktur i produksjonar, med tak på tilskot. I jordbrukets felles krav vart taka høgere enn NBS ønska, men dette var likevel ein viktig siger. Norsk Bonde- og Småbrukarlag fekk ikkje med BL på mer enn 30.000,- i tetting av inntekstsgap

for 2022.

Då staten ikkje kom oss i møte verken på beløp eller på retningsendring i jordbrukspolitikken, var der ikkje grunnlag for forhandlingar. Statens forslag vart vedteke i Stortinget av regjeringspartia Høgre, Venstre og KRF med støtte frå FRP 16. juni.

AKSJONAR OG MARKERINGAR

I samband med at jordbruket trekte seg frå forhandlingane, var det fleire lokale aksjonar rundt om i landet, både av lokallag og fylkeslag. Fleire stader aksjonerte ein saman med bondelaget, det var eit samla jordbruk som protesterte mot tilbodet som var lagt fram.

Aksjonsutvalet fekk trykt T-skjorter som vart sendt ut til fylkesleiarar til bruk når ein stod fram i media og på aksjonar. 16. juni arrangerte Norsk Bonde- og Småbrukarlag ei større samling utanfor Stortinget, der ein presenterte «Opprop for norsk mat og levande bygder» i samarbeid med tretten andre organisasjonar. Det var opptog frå Grønland til Løvebakken, og det var mange tommel opp å sjå for norsk mat. Ketil Jørstad fekk mykje mediemerksemd på at han gjekk til Oslo for å delta på aksjonen. Koronareglane avgrensa tal deltakarar som kunne være med. Men aksjonen vart likevel kjempebra og eit godt løft på synlighet og allianser.

POLITIKARKONTAKT OG ALLIANSEBYGGING

Måletta alliansebygging, politikarkontakt på alle nivå og nettverksbygging er ein viktig del av arbeidet med å få gjennomslag og oppslutning om landbrukspolitikken til NBS.

Det har vore gjennomført møte med fleire politiske parti gjennom året. I tillegg har Kjersti Hoff jamnlege møte med landbruks- og matminister Bollestad i forbindelse med koronasituasjonen for mat og matproduksjon.

Vi har godt samarbeid med flere fag- og miljøorganisasjoner gjennom «Broen til framtiden», «For Velferdstaten» og «La Via Campesina».

EKSTERNT OG INTERNT KOMMUNIKASJONSARBEID

Nora May Engeseth vart tilsett som informasjonskonsulent i mars. Ho har ansvar for heimeside og for facebookpostar, kontakt med media i samband med ulike aksjonar og utspel, og svært mykje anna. Nora gjer ein viktig jobb med synleggjering av politikken til Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Fredagsbrevet frå administrasjonen med informasjon om kva som har vore arbeidd med siste veka, medieoppslag og nyttige lenker til aktuelt

fagstoff, er eit viktig bidrag til kommunikasjon i organisasjonen vår. Det har også blitt sendt ut t månadsbrev til alle medlemmer. Dette vil avvikles nå i forbindelse med endring av avisa vår. Avisa Bonde og Småbrukar er no lagt til administrasjonen, da Leonid Rødsten fylte 70 i mai og gikk av som redaktør. Nora og Vilde har ansvar for den dermed får vi mer kontinuitet og overlapp i kommunikasjonsarbeidet vårt. Organisasjonsutvalet har gjennomført fleire gode webinar i løpet av året med Troms BS som tilretteleggar. Stor takk til Margrethe for gjennomføringa.

NBS har vore mykje i media med politiske utspel.

ORGANISASJONSARBEID

Organisasjonsutvalet har teke ansvar for å gjennomføre webinar om ulike tema. Dei har arbeidd med vedtektsendringar som blir framlagt på landsmøtet i år og ei organisasjonshandbok.

INTERNASJONALT ARBEID

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptekne av å byggje alliansar internasjonalt. Småbrukarar og bønder over heile verda har mykje av same utfordringane. Internasjonalt utval arbeider aktivt og godt både med oppfølging og representasjon i internasjonale saker og fora.

Marielle Vink de Roos er NBS sin medlem i styret for European Coordination la Via Campesina. Dette er eit viktig arbeid med tanke på kjennskap til kva som skjer utanfor Norge.

POLITIKKUTVIKLING

Politisk plattform er vedteken og den blir brukt saman med dei andre styringsdokumenta. Det blir no arbeidd med gjennomgang, rullering og samordning av ulike styringsdokument til landsmøtet 2022.

Alliansebygginga med aktuelle organisasjonar er også ein del av prosessen med å tydeleggjere politikken vår og få fleire til å målbera kva vi vil. Vi var aktive bidragsytarar med partiprograminnspeil. No i valkampen påvirker vi der vi kan med krav og innspill til politiske partier.

PANDEMIEN HAR LÆRT OSS NYE ARBEIDSMETODAR

Digitale løysingar er ein god ting, men det kan ikkje erstatte at ein sit rundt eit bord og ser kvarandre. Vi tek med oss det beste av begge løysingane framover. Digital kunnskapen i heile

samfunnet har løyst utfordringar med avstand og vi som en landsorganisasjon kan utvikle dette endå betre framover. Vi treng også fysiske styremøter og møteplasser for å diskutere og bygge oss saman.

STYRET SINE VURDERINGAR AV ARBEIDET I MELDINGSÅRET OG UTVIKLINGAR I FRAMTIDA

Vi har gått, og går, gjennom store endringar i sekretariatet vårt. Olaf Godli slutta som generalsekretær 31.12.20. Han har vært leigd inn som seniorrådgjevar i samband med mellom anna jordbruksforhandlingene. Anders Nordstad tok til som generalsekretær 1. januar. Han har hatt en bratt læringskurve. Han har med seg ny, påfyllende kompetanse som er viktig for oss. Vilde Haarsaker er inne i sitt andre arbeidsår som assisterande generalsekretær og Nora May Engeseth tok til som informasjonskonsulent i mai. Det betyr at vi har full utskifting i svært viktige stillingar. Det krev endå tydelegare prioriteringar frå oss som styre. Vi som styre har eit stort ansvar i forhold til at administrasjonen vår fungerer, og at dei tilsette opplever at dei har ein god arbeidsplass. Det å bygge sekretariatet etter NBS sitt behov er ei svært viktig oppgåve.

Vi ser at politikken til Norsk Bonde- og Småbrukarlag får meir og meir gjennomslag både hos bønder, i storsamfunnet og hos mange politikarar. Vår politikk med mindre gardsbruk, bruk av lokale ressursar der ein set ressursbruken inn i eit evigheitsperspektiv får gehør. Det betyr at jordbruket utviklar seg både i en klima- og miljørett retning. Dette er i ferd med å bli rettesnor for mange.

Det er på tide. Skal vi ha jordbruk i Norge i den form vi kjenner det og ønskjer det, hastar det å få gjort noko med utviklinga. Den komande stortingsperioden vil vere heilt avgjerande. Får ein ikkje stryka økonomien gjennom tetting av inntekstgap og ein opptrappingsplan som tek dei rette grepa, vil det truleg ikkje nytte med dei fine ordå om jordbruk i heile landet om fire år. No må det bli handling, ikkje festtaler.

TILLITSVALGTE, INTERNE UTVALG OG ANSATTE

STYRET OG LANDSMØTEVALGTE UTVALG

Styret

Leder: Kjersti Hoff
 Politisk nestleder: Eli Berge Ness
 Organisatorisk nestleder: Kristoffer Fodnes
 Styremedlem: Kjell Erik Brandstadmoen
 Styremedlem: Kathrine Kinn
 Styremedlem: Ann Guro Hansen
 Styremedlem: Sander Solheim

Terje Holen, verveansvarlig (25%)
 Marte Olsen, prosjektansvarlig REKO
 Hedwig Thiery Aresvik, prosjektansvarlig Slipp
 oss til, ungdom inn i landbruket
 Magnus Flåten Nickelsen, prosjektansvarlig
 Grønt Spatak

Varamedlemmer til styret

1. vara: Ståle Støen
 2. vara: Vegard Vigdenes
 3. vara: Ola Fiskvik
 4. vara: Irene Dalland
 5. vara: Stig Arild Helgesen

Ordførerskap

Ordfører: Ole Tvette Muriteigen
 Varaordfører: Astrid Tove Olsen

Kvinneutvalget

Leder: Ingeborg Tangeraaas
 Medlem: Yvonne Tonnaer Christensen
 Medlem: Britt Marthinussen
 Medlem: Gry Løberg
 Varamedlem: Guro Synnøve Villand

Ungdomsutvalget

Leder: Åshild Charlotte Monsø
 Medlem: Jon Ivar Tofte
 Medlem: Gerbrand Vink
 Medlem: Nora Mathilde Fjeldkåsa
 Medlem: Linn Beate Esborg

ANSATTE

Anders Nordstad, generalsekretær
 Vilde Haarsaker, assisterende generalsekretær
 Johan Warlo, rådgiver
 Nora May Engeseth, kommunikasjonsansvarlig
 Cathrine Campbell Engelstad, medlemskonsulent (80%)
 Romelia Goboy Brataker, økonomikonsulent
 Kristin Lia, kontormedarbeider (85%)
 Svein Løken, forsikrings- og skatterådgiver (10 %)

REPRESENTANTSKAPET

	2020/2021
Ordfører	Ole Tvette Muriteigen
Varaordfører	Bergljot Styrvold til 31.10.2020 Astrid Tove Olsen fra 31.10.2020
Østfold	Emilie Charlotte Ilar Aslakstrøm
Oslo og Akershus	Marius Røer Andresen
Hedmark	Per Helge Lindholt
Oppland	Trond Klaape til 01.09.2020 Astrid Olstad fra 01.09.2020 Elin Ulsaker til 01.03.2021 Inger Lise Sveum Aasbeken fra 01.03.2021
Buskerud	Thomas Siegel til 25.03.2021 Gunhild Lesteberg Kjøntvedt fra 25.03.2021
Vestfold	Audun Emil Tvedten
Telemark	Sondre Aasan
Aust-Agder	Kjell Gunnar Blakstad
Vest-Agder	Kjell Magne Larsen
Rogaland	Stig Arild Helgesen
Hordaland	Leif Grutle
Sogn og Fjordane	Marco Neven
Møre og Romsdal	Stein Brubæk
Sør-Trøndelag	Christian Høie til 10.11.2020 Steinar Vatne fra 10.11.2020
Nord-Trøndelag	Arnt Inge Engum til 06.03.2021 Ola Fiskvik fra 06.03.2021

Nordland	Astrid Tove Olsen til 13.03.2021 Per Anton Nesjan fra 13.03.2021
Troms	Birger Bull til 06.03.2021 Frank Halvard Valø 06.03.2021
Finnmark	Jon Nikolaisen
Landbruks-samvirket	Marit Haugen
Landbruks-samvirket	Trine Hasvang Vaag
Landbruks-samvirket	Anne Jødahl Skuterud
Landbruks-samvirket	Jan Ole Mellby
Norsk Sau og Geit	Ronald Slemmen

FYLKESLAG

Østfold Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Emilie Charlotte Ilar Aslakstrøm
Fylkessekretær	Lillian Ørka
Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Marius Røer Andresen
Fylkessekretær	Svein Kåre Eggebø
Hedmark Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Per Helge Lindholt
Fylkessekretær	Ingar Elgevasslien
Oppland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Trond Klaape til 01.09.2020 Astrid Olstad fra 01.09.2020
Fylkessekretær	Annette Jørstad til 01.02.2021 Kari Hanne Pavenstædt 01.02.2021
Buskerud Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Thomas Siegel til 25.03.2021 Gunhild Lesteberg Kjøntvedt fra 25.03.2021
Fylkessekretær	Ketil Jørstad
Vestfold Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Audun Emil Tvedten
Fylkessekretær	Bergljot Styrvold

Telemark Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Sondre Aasan
Fylkessekretær	Kari Tellefsen
Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Kjell Gunnar Blakstad
Fylkessekretær	Kjell Gunnar Eskilt
Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Kjell Magne Larsen
Fylkessekretær	May-Brit Borgi Olsen
Rogaland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Stig Arild Helgesen
Fylkessekretær	Vivian Huglen
Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Marco Neven
Fylkessekretær	Marit Milde
Hordaland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Leif Grutle
Fylkessekretær	Åse Marie Reisæter
Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Stein Brubæk
Fylkessekretær	Eli Kristin Sæther
Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Christian Høie til 10.11.2020 Steinar Vatne fra 10.11.2020
Fylkessekretær	Wenche Bringsli Husby
Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Arnt Inge Engum til 06.03.2021 Ola Fiskvik fra 06.03.2021
Fylkessekretær	Åse Helene Monsø
Nordland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Astrid Tove Olsen til 13.03.2021 Per Anton Nesjan fra 13.03.2021
Fylkessekretær	Margrethe Figved
Troms Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Birger Bull 06.03.2021 Frank Halvard Valø 06.03.2021
Fylkessekretær	Margrethe Figved
Finnmark Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Jon Nikolaisen
Fylkessekretær	Britha Marie Stavang Berg

INTERNE UTVALG

Forhandlingsutvalget

Leder: Kjersti Hoff, Hedmark
Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane
Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
Vara: Kristoffer Fodnes
Sakkyndige:
Anders Norstad, NBS-sekretariatet
Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Hagebruksutvalget

Leder: Arne Lofthus, Hordaland
Maren Wiger, Buskerud
Torbjørn Norland, Rogaland
Steve Saltermark, Nordland

Internasjonalt utvalg

Leder: Marielle Vink de Roos, Nordland
Ilona Margarethe Drivdal, Vest-Agder
Jens Erik Furulund, Hedmark
Olav Randen, Buskerud
Olav Torgersen, Sogn og Fjordane

Inn på tunet-utvalget

Leder: Diana Wijnans, Buskerud
Eirin Bjune, Nordland
Leif Grutle, Hordaland
Emma Helleman, Oppland
Britt Marthinussen, Troms

Organisasjonsutvalget

Leder: Kristoffer Fodnes, Oppland
Kathrine Kinn, Telemark
Ketil Jørstad, Buskerud
Per Anton Nesjan, Nordland
Margrethe Figved, Troms
Randi Karlstrøm, Finnmark

Roviltutvalget

Leder: Ståle Støen, Hedmark
Kurt Solheim, Finnmark
Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
Per Lindholt, Hedmark
Regina Brajkovic, Vestfold
Kristoffer Moan, Nord-Trøndelag
Anders Nordstad, NBS-sekretariatet

Utmarksutvalget

Leder: Vegard Vigdenes, Nord-Trøndelag
Arne Vinje, Telemark
Steinar Vatne, Sør-Trøndelag
Ann Guro Hansen, Nordland
Ole Petter Berget, Oppland

Ola Krokann, Sør-Trøndelag
Anders Norstad, NBS-sekretariatet

Klima- og bærekraftsutvalget

Kjersti Hoff, Hedmark
Hanne Guåker, Hedmark
Kirsti Winnberg, Akershus
Helge Øverås, Møre og Romsdal
Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet

Utvalg for småfe

Leder: Gunleik Mæland, Telemark
Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
Frank Halvard Valø, Troms
Ola Kjørstad, Oppland
Øystein Havrevoll, Oppland

Utvalg for mjølkeproduksjon

Leder: Torbjørn Norland, Rogaland
Sondre Aasan, Telemark
Einar Meisfjord, Nordland
Svein Arild Aae, Møre og Romsdal
Ingolf Folven, Sogn og Fjordane

Utvalg for storfekjøttproduksjon

Leder: Elin Bergerud, Akershus
Ole Petter Berget, Oppland
Birger Bull, Troms
Arne Andreassen, Møre og Romsdal

Kornutvalg

Leder: Ola Fiskvik, Nord-Trøndelag
Hellek Berge, Telemark
Dag Fossen, Buskerud
Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Ressurspersoner for gris og fjørfe

Anders Østlund, Hedmark
John Madssveen, Oppland
Tore Jardar Wirgenes, Vestfold
Ola Aasmund Sylte, Oppland
Kjersti Kraabøl Dompidal, Hedmark
Hanne Guåker, Hedmark

Utvalg for økologisk produksjon

Leder: Astrid Tove Olsen, Nordland
Rebekka Bond, Akershus
Embrig Rudningen, Buskerud
Embret Rønning, Hedmark
Marielle Vink de Roos, Nordland

EKSTERN REPRESENTASJON

Som avtalepart og næringsorganisasjon har NBS plass i en rekke styrer, referansegrupper, utvalg mm.

NBS får en rekke henvendelser om å delta i forskningsprosjekter og utredninger. Det de senere årene blitt større krav til deltakelse fra næringa i forskningsprosjekter, som oftest i form av egeninnsats, og mengden henvendelser gjør at vi har blitt strengere i vurderingene av hvilke prosjektsøknader vi sier ja til å delta i.

Aktør	Hva?	NBS-representant
Aksjon for velferdsstaten	Styret	Kjersti Hoff, Hedmark Vara: Anders Nordstad, NBS-sekretariatet
Animalia	Dyrevelferdsprogram sau	Kjell Erik Brandstadmoen, NBS-styret
	Dyrevelferdsprogram storfe	Arne Andreassen, Møre og Romsdal, fra 1.1.21 Olaf Godli, sekretariatet, til 31.12.20
	Varslingssystem for alvorlige smittsomme sykdommer	Vilde Haarsaker og Anders Nordstad, NBS-sekretariat
Bondens Marked	Styret	Tove Åland fra 2018
Bondens Marked mfl.	Prosjekt: Robust SmåskalaGrønt	Marte Olsen, NBS-sekretariat Arne Lofthus, Hordaland
Brexit-referansegruppe		Karl Sverre Holdal, Hedmark
Broen til Framtiden		Kjersti Hoff, NBS-styret Vara: Kathrine Kinn
Budsjettnemnda for jordbruket		Anders Nordstad, NBS-sekretariat, fra 1.1.21 Olaf Godli, NBS-sekretariat til 31.12.20 Eli Berge Ness, NBS-styret Ole Nikolai Skulberg, Nortura, fellesrepresentant NBS og NB
CICERO og Ruralis	Prosjekt: Effekter av forbud mot nydyrking av myr for matproduksjon og økonomi i jordbruket. Referansegruppe.	Astrid Tove Olsen, Nordland
Den norske FAO-komité		Marielle de Roos, Nordland Vara: Ilona Drivdal, Rogaland fra 01.01.21, Olaf Godli, NBS-sekretariat til 31.12.20
Etablering av norsk senter for fjellandbruk	Styringsgruppa	Anders Nordstad, NBS-sekretariatet
European Coordination La Via Campesina,	Vara til ICC i La Via Campesina (LVC)	Marielle Vink de Roos
Fagskolen i Sogn og Fjordane	Faglig råd for fagskole i håndverksysting	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat
For Velferdsstaten	Styret	Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Anders Nordstad, NBS-sekretariatet
Forskningsmidler for jordbruk og matindustri	Styret	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat Vara: Anders Nordstad, NBS-sekretariat

Forum for internasjonale kvinnespørsmål (FOKUS)	Representantskap	Ilona M. Drivdal, Hedmark
Forum for norsk grønt		Arne Lofthus, Hordaland
Gartnerhallen mfl.	Forprosjekt: «Bærekraft som konkurransefortrinn for norsk grøntnæring»	Arne Lofthus, Hordaland
Gjensidige	Samarbeidsutvalg	Svein Løken, Oppland Oddvar Vigdenes, Nord-Trøndelag Kristoffer Fodnes, NBS-styret Anders Nordstad, NBS-sekretariat
GMO-nettverket		Romy Rohmann, Østfold Vara: Kjersti Hoff, leder NBS
	Styret	3. vara: Nils Jakob Drivdal
Grønt Punkt AS	Arbeidsgruppe landbruksplast	Johan Warlo, NBS-sekretariat
Innovasjon Norge	Klagenemnda for BU- saker	Kjersti Hoff, leder NBS, fra 1.1.21 Torbjørn Norland, Rogaland, til 31.12.20
	Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping, styringsgruppe	Astrid Tove Olsen, Nordland fra 26.2.21 Vara: Kjersti Hoff, Hedmark
Jordvern Norge		Susanne Greff, Nordland
Klima- og miljødepartementet	Kontaktutvalg for rovviltforvaltningen	Ståle Støen, Hedmark Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
	Koordineringsgruppe matsvinn	Anders Nordstad, NBS-sekretariat
	Regnskapsgruppe klimagassutslipp	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat Kirsti Winnberg
Klimavalgalliansen		Kjersti Hoff, leder NBS
KOORIMP	Styringsgruppe	Johan Warlo, fra 1.1.21
Landbrukets brannvernkomité		Hilde Mellum, Hedmark, fra 1.1.21
Landbrukets dataflyt	Eiermøte	Anders Nordstad, fra 1.1.21 Vara: Kjersti Hoff, leder NBS
	Valgkomité	Kjersti Hoff, leder NBS
Landbrukets klimaselskap		Anders Nordstad Vara: Kjersti Hoff
Landbrukets økoløft	Styringsgruppe	Kjersti Hoff, leder NBS, fra 1.1.21
	Nasjonale ressursgruppe	Kjersti Hoff, leder NBS, fra 1.1.21
	Arbeidsutvalg	Johan Warlo, fra 26.2.21
Landbruksdirektoratet	Referansegruppe handlingsplan bærekraftig bruk av plantevernmidler	Edvard Lundteigen, Buskerud Vara: Johan Warlo, NBS-sekretariat
	Nasjonale tilretteleggingsmidler	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat
	Forslag til ny fordelingsnøkkel for regionale miljøprogram (RMP), referansegruppe	Eli Berge Ness, NBS-sekretariat
	Nytt tilskudd til klimarådgiving gjennom RMP, referansegruppe	Grim Jardar Aasgård, Hedmark

	Gjennomgang av avlingsskadeordningen	Johan Warlo, NBS-sekretariat og Nils Melbøe, Rogaland
	Virkemidler for økt norsk fôrproduksjon, referansegruppe	Johan Warlo, NBS-sekretariatet Kjell Erik Brandstadmoen, NBS-styret
Landbruks- og matdepartementet	Jury for den nasjonale kulturlandskapsprisen	Kjersti Hoff, leder NBS
	Gartneropplæringen under voksenagronom-ordningen	Hanne Guåker
	Voksenagronomen, referansegruppe	Elin Bergerud, Buskerud
Landkreditt	Representantskap	Arne Grue, Hedmark Vara: Kristoffer Fodnes, Oppland
Matkorninitiativet		Anders Nordstad, NBS-sekretariat
Matmerk	Styret	Kathrine Kinn, Telemark
	Valgkomite	Eli Reistad, Norges Bondelag (fellesrepresentant)
	KSLs Arbeidsutvalg	Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
	Faggruppe HMS	Ola Fiskvik fra 1.1.21
	Faggruppe planteproduksjon	Ivar Slinde, Sogn og Fjordane
	Faggruppe husdyrproduksjon	Hilde Mellum, Hedmark, fra 1.1.21 Vara: Kjersti Hoff, fra 1.1.21
	Faggruppe Inn på tunet	Diana Winjas, Buskerud Vara: Leif Grutle
Mattilsynet	Regelverksutvalg for økologisk jordbruk	Johan Warlo, NBS-sekretariat
	Nasjonal strategi for landdyrhelse	Styringsgruppe: Olaf Godli, NBS-sekretariat Arbeidsgruppe: Kristin Sørheim, Møre og Romsdal
Nei til EU	Rådet	Marielle Vink de Roos, Nordland
	Landbruksnettverket	Marielle Vink de Roos, Nordland
NIBIO	Autorisasjonsordningen for handtering og bruk av plantevernmidler	Johan Warlo, NBS-sekretariat
	Genbanken for verpehøns	Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
	Kulturgrupper VIPS (Varsling innen planteskadegjørere)	Øystein Pugerud, Hordaland
	Prosjekt: PRESIS – presisjonsjordbruk ut i praksis. Styringsgruppe.	Ola Fiskvik, Nord-Trøndelag
NIBIO, Oslomet/SIFO, NOR-SØK	Prosjekt: Amazing Grazing - sustainable food and fiber from Norwegian sheep rangeland grazing systems	Eli Berge Ness, NBS-styret
Norsk Landbruksrådgiving	Mentorordningen i landbruket, referansegruppe	Sander Solheim, NBS-styret
Norsk Landbrukssamvirke	Styret	Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Anders Nordstad, NBS-sekretariatet

	Rådgivende utvalg for forskning og innovasjon	Vilde Haarsaker
	Rådgivende utvalg for samvirke og kompetanse	Anders Nordstad
Norsk Sau og Geit	Representantskapet	Ståle Støen, Hedmark
Norske Felleskjøp	Produsentutvalget for korn	Johan Warlo, NBS-sekretariatet
NORSØK	Styret	Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane Personlig varamedlem: Birte Usland, Norges Bondelag
Omsetningsrådet		Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane
Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG)	Styret	Torbjørn Norland, Rogaland
Produsentutvalget for korn		Johan Warlo, NBS-sekretariatet
Regjeringens kontaktutvalg		Kjersti Hoff, leder NBS Anders Nordstad, generalsekretær NBS, fra 1.1.21
Reklamasjonsnemndene for såvarer og kraftfôr	Styret	Anders Nordstad, NBS-sekretariat, fra 1.1.21
Robust Småskala Grønt		Marte Olsen, Oppland Arne Lofthus, Hordaland
RURALIS	Styret	Ann Guro Hansen, NBS-styret 2021-23
Rådet for dyreetikk	Utnevnes av LMD i samråd med NFD	Torbjørn Norland, Rogaland Vara: Birte Usland, Norges Bondelag
Selskapet for Norges Vel	Representantskap	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Selskapet for Norges Vel mfl.	Etablering av norsk senter for fjellandbruk	Anders Nordstad, NBS-sekretariatet
Statistisk Sentralbyrå	Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk	Anders Nordstad, NBS-sekretariatet Vara: Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Stiftelsen for Landbrukets næringsmiddelforskning	Styret	Per Harald Agerup, Norges Bondelag Personlig vara: Marielle Vink de Roos, Nordland
	Valgkomité	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat
Ta havet tilbake og jorda i bruk		Kathrine Kinn, Telemark
Økologisk Norge	Andelslandbruk, prosjekt. Referansegruppe.	Maren Wiger, Buskerud

REGNSKAP FOR LAGET OG AVISA

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2020 ble behandlet på styremøte, 06.mars 2021. Styret fattet følgende vedtak:

«Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 18.501.558 kroner, driftskostnader på 17.776.952 kroner, resultat av finansposter på 135.414 kroner, og et årsresultat på 860.020 kroner.»

Enstemmig.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2020 ble behandlet på representantskapsmøte den 23.mars 2021. Representantskapet fattet følgende vedtak:
Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 18.501.558 kroner, driftskostnader på 17.776.952 kroner, resultat av finansposter på 135.414 kroner, og et årsresultat på 860.020 kroner.

Enstemmig.

Vedlagt følger regnskap for:

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Bonde og Småbruker
- Noter til regnskapet
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine fond
- Th. S. Eriksen legat
- Revisjonsberetning for 2020 fra Vekst Revisjon AS

Resultatregnskap Samlet

DRIFTINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	NOTE	2020	2019
Driftsinntekter m.v.			
Inntekter	(avisen)	2 585 673	1 978 267
Medlemskontingent	(laget)	11 328 509	10 540 702
Økn. støtte Samvirke	(avisen)	312 000	312 000
Prosjekter	1	975 000	1 535 200
Andre inntekter	2	3 300 377	3 299 561
SUM DRIFTSTINNEKTER		18 501 558	17 665 731
Driftskostnader			
Lønnskostnader (laget og avisen)		6 157 413	5 758 334
Driftskostnader	(laget)	1 273 351	1 311 652
Driftskostnader	(avisen)	2 859 818	2 841 643
Kjøp matriell	(laget)	35 988	48 151
Kvinneutvalget		8 048	11 698
Ungdomsutvalget		19 167	27 693
Internasjonalt utvalg		5 000	40 729
Inn på tunet		10 000	
Tilbakeført til fylkene	4	4 553 997	4 337 239
Andre kontingenter		115 349	108 484
Tilskudd til avisen		499 992	499 992
Tilsk. Bonde og Småbruker		568 964	579 667
Samlet reisekostnader		240 389	1 026 068
Bidrag til samarb. Organisasjoner		99 167	84 480
Prosjekter totalt	5	1 327 801	1 587 830
SUM DRIFTSKOSTNADER		17 774 444	18 263 660
DRIFTSRESULTAT		727 114	-597 929
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Aksjeutbytte		2 128	2 116
Renteinntekter/bankgebyr		130 778	126 952
RESULTAT AV FINANSPOSTER	14	132 906	129 068
ÅRSRESULTAT	15	860 020	-468 861
OVERFØRINGER			
Overført til Egenkapital		860 020	-468 861
Overført fra "Avsetning til fremtidige prosjekter":			
SUM DISPONERINGER		860 020	-468 861

Resultatregnskap Bonde og Småbruker

DRIFTINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	Note	2020	Budsj. 2020	2019
Driftsinntekter m.v.				
Annonseinnt., landsnr og vanlig nr.	6	2 408 583	2 300 000	1 870 719
Avisabonnement		88 650	120 000	107 548
Andel kontingent fra NBS		499 992	500 000	499 992
Tilskudd fra landbr.samvirke		312 000	300 000	312 000
Diverse inntekter		88 440		
Tilskudd fra laget	2	568 964	615 000	576 667
SUM DRIFTSINNEKTER		3 966 629	3 835 000	3 366 926
Driftskostnader				
Lønn, honorarer, arb.g.avg, feriep. m.v		624 611	700 000	720 634
Lønn ovf fra laget		250 000	250 000	248 004
Trykking		386 242	530 000	416 395
Provisjon annonsesalg		757 627	700 000	581 543
Setting av avisen		178 200	160 000	154 400
Aviser, tidsskrifter		4 157	0	4 883
Administrasjonsutg		318 964	365 000	328 663
Telefon		6 000	10 000	5 339
Porto		857 285	1 000 000	1 003 822
Reisekostnader		12 075	60 000	36 379
Kontingent/abonnement		18 644	20 000	20 000
Kurs/data/oppgradering		6 445	20 000	7 284
Andre kostnader		5 199		460
Kjøp av adresser		71 056	75 000	70 851
SUM DRIFTSKOSTNADER		3 496 504	3 890 000	3 598 656
DRIFTSRESULTAT		470 124	-55 000	-231 730
ÅRSOVERSKUDD / UNDERSKUDD	15	470 124	-55 000	-231 730

Norsk Bonde-og Småbrukarlag Noter pr. 31. Desember 2020

Note 0 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak.

Inntektsføring ved salg skjer på leveringstidspunktet. Tilsagn inntektsføres når bevilling er gitt.

Prosjekter som fortsetter utover 31.12. periodiseres.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Aksjer er vurdert til kostpris eller virkelig verdi.

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

		2020
Note 1	Prosjekter	
Gardsbruk .no	Landbruks og Matdep	250 000
	Gjensidige	25 000
Reko prosj.	Innovasjon Norge	<u>700 000</u>
		<u>975 000</u>

Note 2	Diverse inntekter		
Forsikringsprosjekt		1 712 702	Laget
Salg Matriell		1 449	
Landbrukssamvirke		400 000	
Overført til Bonde og Småbruker		499 992	Avisen
Tilskudd fra laget (avisen)		568 964	Avisen
ECVC, Erasmus		26 094	
Oikos-Økologisk		70 000	
Norsk Landbruksrådgiving		13 000	
Ukjent avsender		<u>8 176</u>	
		<u>3 300 377</u>	

Note 3	Telefon og porto		
Telefon		52 258	
Porto		<u>43 781</u>	
Telefon og porto laget		<u>96 040</u>	

Note 4	Tilbakeført til fylkene		
Møtetilskudd		216 500	
Tilskudd til fylkessekretær		630 000	
Støtte fra Gjensidige		329 601	
Medlemsverving		38 000	
Kontingent til fylkene		2 212 231	
Kontingent til lokallagene		<u>1 127 665</u>	
		<u>4 553 997</u>	

Note 5	Prosjekt		
Gardsbruk.no		275 000	
Reko		<u>1 052 801</u>	
		<u>1 327 801</u>	

Norsk Bonde-og Småbrukarlag Noter pr. 31. Desember 2020

Note 6 Bonde og Småbruker

Det er utgitt 10 nummer av Bonde og Småbruker i 2020. Av dette er 2 såkalte landsnummer og 8 medlemsnummer

Annonseinntekter og trykkekostnader for utsendelse av landsnummerene er ikke skilt ut i egne poster i regnskapet.

Note 7 Bundert bankinnskudd

Av likvide midler utgjør kr. 302719- bunden kapital, som står på egen skattetrekkkonto.

Dette dekker skyldig skattetrekk pr. 31/12.

Videre er det innsatt kr. 356.870 på egen depositumkonto som sikkerhet for husleie.

Note 8 Kundefordringer

Kundefordringer Annonser	329 117
Delkrederavsetning	<u>-15 000</u>
	<u>314 117</u>

Det er avsatt kr. 15.000 for dekning av usikre fordringer som for i fjor.

Note 9 Andre kortsiktige fordringer

Epost-fylkene	10 374
kortsiktige fordringer	<u>140 783</u>
	<u>151 157</u>

Note 10 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld	86 056
Landsmøte	-9 716
Midler til Ungdomutv.	21 692
Midler Sau og Geit prosj.	6 888
Tilbakeholdt kontingent	586 069
Periodiserte leverandører	<u>-84 380</u>
	<u>606 610</u>

Note 11 Aksjer m.m

Regnskapsverdi er satt til kr. 252.500, etter laveste prinsippverdi.

Posten omfatter aksjer kr. 2.500 og andel i Landbrukets Dataflyt SA med kostpris kr. 200.000

Klimaselskap SA kr 50.000

Note 12 Premiefond Gjensidige

Innskuddfond Gjensidige	54 680
-------------------------	--------

Norsk Bonde-og Småbrukarlag Noter pr. 31. Desember 2020

Note 13	Avsetning til fremtidige prosjekt				
	1/1-2020	Avsatt	Omdisponert	Benyttet	31/12-2020
Avsetning Gardsbruk	31 250				31 250
Styrke Sekretariatet	150 000				150 000
Levende lokallag/Opplæring/rekruttering	200 000				200 000
Bonde og Småbruker	118 906				118 906
Generalsekretærens disp	100 000				100 000
	<u>600 156</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>600 156</u>

Note 14	Finansinntekter / kostnader	
Aksjeutbytte	2 128	
Bankgebyrer	-40 864	
Renteinntekter	<u>171 642</u>	
	<u>132 906</u>	

Note 15	Forklaring av årets resultat	
Årets samlede resultat på	860 020	fordeler seg slik :
Bonde og Småbruker, overskudd	470 124	Avisen
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	742 696	Laget
Prosjektresultat:		
Gardsbruk.no	0	
REKO	<u>-352 800</u>	
	<u>860 020</u>	
Herav brukt kr. 0- av avsatte midler		

Note 16	Egenkapital			
	01.01.2020	Fra gjeld til Egenkapital	Årets Resultat	31.12.2020 Egenkapital
Pr 01/01/20	4 362 860		860 020	5 222 880
Nedlagte lag		381 720		381 720
Avsetning prosjekter	600 156	0	0	600 156
Pr 31/12/20	<u>4 963 016</u>	<u>381 720</u>	<u>860 020</u>	<u>6 204 756</u>

Aksjonsfondet

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2020	2019
Beholdning 1/1	33 247	33 214
Inntekter		
Renteinntekter	<u>33</u>	<u>33</u>
Sum inntekter		
Resultat	<u>33</u>	<u>33</u>
Beholdning 31/12	<u>33 280</u>	<u>33 247</u>
Balansen pr 31.12 består av følgende :		
Bank 8101 66 12170	33 280	33 247

Th. Eriksen Lies Legat

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2020	2019
Beholdning 1/1	<u>696 667</u>	<u>681 337</u>
Inntekter		
Renteinntekter	<u>15 675</u>	<u>15 330</u>
Resultat	<u>15 675</u>	<u>15 330</u>
Beholdning 31/12	<u>712 342</u>	<u>696 667</u>
Består av følgende innskudd:		
Felleskjøpet 8101.05.02829	<u>712 342</u>	<u>696 667</u>

Til besluttende organer i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

UAVHENGIG REVISORS BERETNING 2020

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Norsk Bonde- og Småbrukarlag som viser et overskudd på kr 860 020. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2020, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av foreningens finansielle stilling per 31. desember 2020, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til foreningens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

UNGDOMSUTVALGET

Dette året har utvalget til enhver tid bestått av fem medlemmer. Et medlem gikk av, og et nytt medlem ble valgt på Landsmøtet 2020. Et annet medlem og leder ble gjenvalgt. Styrets representant kommer i tillegg. Ungdomsutvalget har i løpet av året hatt 12 Skype-møter.

Som mye annet i 2020 kunne ikke Ungdoms-seminaret arrangeres i den formen vi har hatt tidligere. Ungdomsutvalget inviterte derfor i stedet til fire seminarer på nett i uka opp mot Landsmøtet 2020. Seminarene var «Foring av drøvtyggere», «Helse, miljø og sikkerhet, og forsikring», «Skog» og «Småskala grønnsaksproduksjon». Det var rundt 25 deltagere per seminar, noe var overlapp, men det var også en del som ikke deltok på alle seminarene. Medlemmer av utvalget og foredragsholdere kommer i tillegg.

Ungdomsutvalget har gjennom året gjort vårt beste for å komme med innspill i saker som er relevante for unge i landbruket. Vi har også kommet med innspill i forbindelse med Jordbruksforhandlingene 2021 og gjennomgangen av Lovene til NBS.

Vi har tradisjonen tro hatt julekalender. I år hadde vi den på hjemmesida til NBS i tillegg til Facebook.

Leder har deltatt på representantskapsmøte og fylkesledersamling på teams.

Et medlem representerer oss i Alliansen Ny Landbrukspolitikk. Et annet medlem er vara.

KVINNEUTVALGET

Utvalgsperiode: november 2020-august 2021

MØTER

KU har gjennomført et møte i måneden, med unntak av juli. Alle møtene har vært digitale pga. koronapandemien. Vi har opprettet egen Facebook-gruppe der også NBS-leder er medlem.

SAKER

Utvalget har behandlet 21 saker

Noen av sakene: Mandat for utvalget, budsjett og arbeidsplan, samarbeidsform med Inter-

nasjonalt utvalg og Ungdomsutvalget, sak til landsstyret om nettvett i organisasjonens sosiale medier, støtte til ulike prosjekt, mobilisering til 8. mars-webinar, kartlegging av kvinnearbeidet i fylkene, diskusjon om omlegging av medlemsavisa, avklaring av arbeidskapasitet, arrangement etc.

REPRESENTASJON

KU deltar på fylkesledersamlingene Aksjoner etter brudd i forhandlingene

ØKONOMI

Økonomisk støtte til Sølvi Wærhaug sin biografi om Minna Wetlesen
Innkjøp av gavebøker om Minna Vetlesen
Økonomisk støtte til NORDBRUKS leder Torgny Östling sin bok om matsuverenitet
Økonomisk støtte til statuen Småbrukarkjærringa
Gave og hilsen til avtroppende redaktør av Bonde og Småbruker Leonid Rødsten

SYNLIGHET

Den internasjonale bygdekvinne dagen
LAG og NBS sitt fellesprosjekt Internasjonal kokebok
To innlegg om medlemsavisa Bonde og Småbruker
Innlegg på den Internasjonale Kvinnedagen
Innlegg om 8.mars-webinaret i NBS
Innlegg om dyrevelferd
Innlegg om velferdsordningene i landbruket

ORGANISASJONS-UTVALGET

Organisasjonsutvalget ble oppnevnt av Styret i NBS 9-10 desember 2020 og har siden da jobbet med følgende saker:

MEDLEMSVERVING

OU har arbeidet med en vervekonkurranse som presenteres på kommende landsmøte.

MEDLEMSREGISTERET

Medlemsregisteret fungerer ikke optimalt. Administrasjonen er derfor i gang med å vurdere alternativer og OU v/ Margethe Figtved og Ketil Jørstad har deltatt på møte med potensiell leverandør og kommet med innspill.

ORGANISASJONSOPPLÆRING

OU har gjennomført flere fagseminarer via Teams. Temaer har bl.a. vært Økonomien i saueholdet, Korn og kraftfôr, Melkevoteringene, Jordbruksforhandlingene og tollvern.

ORGANISASJONSHÅNDBOK

OU har arbeidet med en oppdatering og utvidelse av organisasjonshåndboka.

STRATEGI 2021-2025

Styret ønsket en plan for gjennomføring av strategiplanen. OU var av den oppfatning at styret selv måtte gjøre dette fordi det involverer prioriteringsarbeid og veivalg. OU leverte et enkelt forslag til hvordan det kunne gjøres.

AGROTEKNIKK 2021

OU fikk styrets tilslutning til at NBS skal delta på Agroteknikk 25-28 november. Budsjett ble satt til kr 35000, noe som innebærer stor grad av dugnad fra lagets medlemmer.

VEDTEKTER

OU har tatt initiativ til en full gjennomgang av lagets vedtekter, og Styret ga sin tilslutning til dette. Lokallag ble invitert til å komme med innspill og det ble sendt ut et høringsdokument med svarfrist 15 august. OU gikk senere gjennom innspillene og utarbeidet et utkast til lovendringer. Dette, samt grunnlagsmaterialet, ble oversendt til administrasjonen 30/31. august.

OU tok initiativ til et samarbeid med administrasjonen om en forenkling av studieopplegget og tidslinjen for dette arbeidet opp mot jordbruksforhandlingene .

INTERNASJONALT UTVALG

På grunn av korona har vi ikke hatt fysiske møter. Vi har en aktiv kommunikasjon per e-post og har hatt møter på Teams gjennom året.

Marielle har styreverv i ECVC (European Coordination la Via Campesina) med hovedoppgaver innenfor agroøkologi, Peasants Rights og internasjonal handel. Marielle har styreverv for NBS i landbrukspolitisk utvalg i Nei til EU og deltar i Norge sin FAO-komiteen. Jens Erik er medlem i valgkomiteen til Handelskampanjen og vår Generalsekretær Anders Nordstad blir i 2021 valgt inn i styret.

IU har deltatt i følgende arbeidsgrupper i ECVC; CAP-reformen/Green deal, agroøkologi, bio-mangfold, såfrøgruppen, kvinnegruppen, og jordrettighet.

Olav Randen har skrevet artikler og tekst til FN sine markeringsdager som 17 april, Verdens småbrukerdag og 16 oktober Verdens mat dag.

IU koordinerer og administrerer den norske deltakelsen i prosjektet P2P (bonde til bonde), et erfarings-utvekslings prosjekt om agroøkologi. Dette er et ECVC prosjekt hvor Marielle sitter i styringsgruppen. Fire medlemmer i NBS har deltatt i prosjektet. Seminar 3, 4 og 5 ble avlyst på grunn av corona.

IU har samarbeid med flere allierte i Amazonas og Mercosur-saken. I dette arbeidet er målet at avtalen Norge har gjort med Mercosurland ikke blir ratifisert. Gjennom arbeidet i ECVC er IU involvert i Mercosur forhandlinger med EU.

Latin Amerika-Gruppene (LAG) med brigadistene og IU/NBS har hatt et samarbeid om utplassering på gården og skrevet tekst til en politisk kokebok.

Allierte vi samarbeider med er; LAG, Spire, AT-TAC, Utviklingsfondet, Norges Vel.

Vi deltar i Matgruppen og samarbeider med For-UM blant annet om tema matsikkerhet.

IU har også i år vært medarrangør til Globaliseringskonferansen for NBS. Vi har organisert webinar om Mercosur og agroøkologi i samarbeid med Norsk Sosiale Forum.

Medlemmer i IU har deltatt på flere norske og europeiske webinar, der vi først og fremst har orientert utvalget, men også gjennom tekst i Bonde og Småbruker.

IU har deltatt på forberedingsmøter til FN sin Toppmøte om bærekraftige matsystemer i september 2021. Vi har kommet med innspill til «Game Changers» som Norge spilte inn til mattoppmøtet 23. september. Marielle følger denne prosessen også gjennom ECVC.

IU medlemmer har fulgt internasjonale saker, som bondeopprøret i India, voldshandlinger i forbindelse med fredsprosessen i Colombia eller for eksempel jordrettighet saken i Palestina.

Vi har planlagt seminar i Aurland, Sogn Jord- og Hagebrukskole, der vi involverte medlemmer i UU. På grunn av korona-restriksjoner ble den ikke gjennomført. Marielle hold foredrag om La Via Campesina og norsk jordbrukspolitikk på Teams. Ilona har deltatt på Arendalsuka.

Vi har holdt våre kostnader innenfor den økonomiske rammen vi har fått tildelt.

ØKOLOGISK UTVALG

Økologisk utvalg gjennomførte studiarbeid på Teams i forkant av årets forhandlinger. Utvalget rettet særlig oppmerksomhet mot det nye landbruksperspektivet i EU «Farm to Fork», hvor det settes mål om 25 % økologisk landbruksproduksjon innen 2030. De enkelte landene har ulike satsinger/premieringer for å nå målet.

Økologisk utvalg er bekymret for økende import av økologiske landbruksprodukter fra EU. Vi mener at det norske landbruket kan dyrke større mengder økologisk mat til egen befolkning, dersom politisk bestemte måltall og virkemidler tilrettelegger for det. Vi har derfor spilt inn, og fått styret med på, et mål om 30% økologisk produksjon innen 2030. Ett av de viktigste virkemidlene ligger i prioritert etterspørsel og innkjøp fra offentlige institusjoner. Vi krever derfor 30% økologiske norske matvarer i offentlige innkjøp innen 2025.

Det økologiske landbruket har vært, og er, en spydspiss for å utvikle agroøkologiske metoder og tilpasse landbruksproduksjonen til bruk av lo-

kale ressurser. Denne rollen må styrkes gjennom økte tilskudd til økologisk produksjon. Dyrking av økologisk korn, og korn til crossing i marginale områder, må prioriteres høyere.

Økologisk utvalg har også løftet fram at størrelsen på Debio-kontingenten er en hemsko for å få småbruk Debio-sertifisert. Det viser seg at det er Finansdepartementet som fastsetter avgiften sammen med øvrige statlige avgifter. Det må derfor lages en strategi for å løfte saken politisk, utenfor Jordbruksforhandlingene.

UTMARKSUTVALGET

Utmarksutvalget har i perioden bestått av: Vegard Vigdenes (leder), Ole Petter Berget, Steinar Vatne, Ann Guro Hansen, Ola Krokann og Arne Vinje.

Det er avholdt 3 møter – alle på Teams.

Temaer/saker vi har tatt opp er:

1. Tap av beite og godtgjørelse for evt. beite som går tapt.
2. Gjerding mot utmark
3. Tilskudd i forbindelse med beiting
4. Beitebruksplaner
5. Allemannsretten og friluftsløven
6. Status Fjellogen
7. Beitekonflikt i Nord Norge
8. CWD - Hardangervidda
9. Utfordringer jernbane

På sak 1-5 har vi oversendt forslag til styre i NBS

Utmarksutvalget ønsker i nær framtid å få til et eller flere arrangement/møter som omhandler utfordringer og konflikter som oppstår mellom hyttebygging og beitenæringa.

HAGEBRUKSUTVALGET

Aktiviteten i meldingsåret 1.juli 2020 til 1.juli 2021 har vore sterkt prega av koronapandemien.

Det har ikkje vore fysiske møte i organisasjonen, hagebruksutvalet eller i arbeidsutval der Hagebruksutvalet har vore representert. Teamsmøte har vore arbeidsmåten, og den har etterkvart fungert godt sjølv om slike møte ikkje fullt ut kan erstatta fysiske møte.

Ut på hausten 2020 vart det klart at det ville bli eit leiarskifte i Hagebruksutvalet då Øystein Pugerud ville ha avløyning. Underteikna, Arne Lofthus tok på seg leiervet, og dette vart formalisert i fyrste styremøte i det nyvalde landsstyret i november.

Fleire arbeidsutval innan grøntsektoren vart sett i sving hausten 2020. To av dei vart utleda av grøntrapporten om auka norsk produksjon av frukt- og grønt, og auka norskandel i marknaden av frukt/ grønt. NBS har ved Hagebruksutvalet delteke i begge desse gjennom mange teamsmøte. Arne Lofthus har vore NBS sin representant.

Bærekraftprosjektet har som mål å synleggjera/ dokumentera bærekraftsfordeler i norsk produksjon av frukt- og grønt for å styrkja konkurransekrafta i desse produksjonane i høve til importert vare. I fyrste omgang vart det utarbeidd ein rapport med mål om å skaffa pengar frå det offentlege til vidare satsing på norsk bærekraft. Totalramma i dette prosjektet er på 63,8 mill kroner, noko som kan vera vanskeleg å oppnå slik finansar og politisk vilje er per idag.

Ein overbyggjande organisasjon, no kalla Norsk Grønt vart stifta for å samla krefter frå mange organisasjonar innan hagebruksdelen av norsk jordbruk. Målet her er å synleggjera verdien av norske frukt/grøntproduksjonar og få meir målretta statlege midlar til ei satsing på desse produksjonane. Dette er ei naturleg oppfølging av at myndighetene vil ha ei sterkare satsing på norsk produksjon av frukt og grønt. Løyving av midlar til vidare arbeid er svært avhengig av at partane i jordbruksoppgjæret kjem med pengemidlar. Eit viktig mål er å få til ein Ambisjonsavtale for Grøntsektoren fram til 2035 der heile verdikjeda er med. Tilknypinga til dette prosjektet medfører kr 15000,- i utgifter frå NBS kvart år over 3 år, men desse pengane vil koma frå 3 fylkeslag og eit lokallag som er gode på grøntproduksjone i sine fylke.

Eit tredje mindre prosjekt med fokus på lokalproduksjonar og sal av norsk småskala frukt og grønt fekk innvilga midlar frå departementet etter søknad. Prosjektet er kalla Robust Småskala Grønt og skal vera eit nasjonalt nettverks- og kompetansetilbod for marknadshagar i Noreg.

Det vart brot i jordbrukstingingane og staten sitt tilbod til bøndne vart vedteke i Stortinget i juni

2021. Dermed vart det ingen store endringar i statlege løyvingar til frukt- og grøntproduksjonane utover det som låg i tilbodsokumentet. Stortinget vedtok staten sitt dokument utan særlege endringar i løyvingar.

UTVALG FOR MJØLKEPRODUKSJON

I løpet av året har utvalg kommet med innspill i landsstyret i forkant av jordbruksforhandlingene og til prosjektet «Framtidig mjølkeproduksjon i Vestland».

Innspill fra mjølkeutvalget i NBS til prosjektet; «Framtidig mjølkeproduksjon i Vestland» november 2020.

Kostnader per dyreplass

Mjølkeutvalget ser at det er store utfordringer i å imøtekomme kravet om løsdrift innen 2034 i Vestland på eksisterende produksjonsgrunnlag. Da investeringer i mindre bygg er dyrere per kuplass enn ved større bygg. Det vil derfor være viktig at prosjektet finner faktiske bygge kostnader ved ulike størrelser slik at man kan se hvilket nivå tilskudd må ligge på for å videreføre mjølkeproduksjonen på de mindre bruka.

2024 utvidet mosjonskrav og sykebinge

Innen kravet om løsdrift trer i kraft 2034, er man avhengig av å få med mjølkeprodusentene gjennom 2024, hvor kravene om 16 ukers mosjonskrav og syke/fødebinge trer i kraft.

Mosjonskravet på 16 uker vil være utfordrende i Vestland med de klimatiske utfordringene og tilgang på egnet beiteareal i nærheten av driftsapparatet. Hvordan skal bonden balansere behovet for vinterfôr, beiteareal samt produsere mest mulig mjølk i sommerhalvåret? Områdene innenfor «fjord og fjell» har fått spesielt sterkt økonomisk press for å produsere sommersmjølk, samtidig som de har de større utfordringer med tanke på arrondering og klima.

Mjølkeutvalget synes det er særdeles viktig at kostnadene og konsekvensene av kravene som trår i kraft 2024 blir synliggjort i forbindelse med prosjektet.

Innspill som ble sendt inn til styret i forkant av jordbruksforhandlingene.

Mjølkekvota settes til 450 000 l for kumelk og 150 000 l for geitemelk. Dette har ikke tilbakevirkende kraft. Melkeroboten er for mange en kapasitetsgrense. Skal vi beholde en fleksibilitet i kvoteordningen, er det viktig at melkeprodusenter ikke drives til kapasitetsgrenser, og beholder muligheten til å følge opp justeringer i forholdstallet for melkekvote.

Stopp for inngåelse av nye kvoteleiekontrakter etter 1. juli 2021. Eksisterende kvoteleiekontrakter kan videreføres til utløp av kvoteleie-perioden, men ikke lengre enn 10 år.

Halvparten av grunnkvota kan omsettes privat, resten kjøpes opp av staten for kr.XX

Det gis ikke mulighet for å leie ut og inn kvote.

Investeringsstøtte for investeringer i melkefjøs med inntil 30 melkekyr heves til 50 % av godkjent kostnadsoverslag. Investeringsstøtte til melkefjøs med flere enn 30 melkekyr beholdes maksimal tilskuddsprosent på 35 % som i dag og inntil 2 millioner.

I årets jordbruksforhandlinger settes det av midler (20 000 kr/per gårdsbruk med bås fjøs) slik at det kan lages driftsplaner for tilpasning av bås fjøs til de nye kravene i 2024 (kalvings-/sykebinge) og løsdrift i 2034.

KORNUTVALGET

Kornutvalget gjennomførte tre Teams-møter i løpet av året. Kommunikasjonen ellers har gått via e-post og telefon.

Det ble levert en 8-siders rapport til styret, med innspill til jordbruksforhandlingene med forslag om betydelige endringer i kornpolitikken.

Kornutvalget har levert et notat til styret i NBS med underliggende dokumentasjon og evaluering av bruken av glyfosat til tvangsmodning av korn i Trøndelag og Nordland høsten 2020.

Kornet fra behandla areal hadde en salgsvardi på mellom 120 og 180 millioner kroner.

Totalt sett mener utvalget at tiltaket var riktig og formålstjenlig.

Kornutvalget har foreslått og bidratt til at NBS ble med i matkorninitiativet sammen med FK, NMBU og Norges Bondelag og de som representerer verdikjeden for korn. Dette er et viktig bidrag for å øke norsk selvforsyning av matkorn og finne anvendelse for kornet i markedet. Målet er 90% norsk matmel.

Kornutvalget har engasjert seg sterkt sammen med generalsekretær i å påvirke markedsregulator, FKA til å få mer norsk matkorn ut i markedet og importere mindre mathvete.

Vi var sterkt medvirkende til at importkvoten ble redusert med 10.000 tonn.

En mengde korn som tilsvarer ca. 20 millioner brød!

Leder i kornutvalget har forelest på to webinarer om korn og kraftfôr-politikk.

SMÅFEUTVALGET

Utvalet har arbeidet mykje med innspel til jordbruksforhandlingane basert på diskusjon og vedtak i Årsmøtet til NBS i 2020. Me har gjennomført fleire Teams-møter og e-post-utveksling der me har jobba grundig med statistikk, tilstanden i næringa og prognoser. Utvalet har diskutert kanalisering og konsekvensar av dei ulike tilskotsordningane, og i tillegg vurdert nye ordningar.

Utvalet er klar på at inntekta i landbruket må opp i form av betre rammevilkår og høgare prisar i marknaden. Råvareprodusenten må få ein større del av verdiskapinga enn den utviklinga me har sett dei siste 10-20 åra. Rammevilkåra skal stimulera til produksjon også på små og mellomstore bruk over heile landet. Men metoden for auka inntektene, har i lang tid vore å auka sauetalet og å bruka meir leigejord.

Utvalet ser faren med at betre økonomi kan stimulera til meir produksjon og ubalanse i marknaden og deretter prispress slik som i tida etter 2015. Ei form for kvoteordning har vore diskutert, men her er ikkje småfeutvalet enig innbyrdes. Kontroll med produksjonsmengda er viktig, men omsettelege kvotar kan favorisera sauebønder som er på veg ut av næringa slik som i norsk mjølkeproduksjon. Utvalet må arbeida vidare med forslag til produksjonskontroll i sauenæringa.

Av konkrete tiltak som Småfeutvalet føreslo til jordbruksforhandlingene i 2021, kan nemnast:

- tak på alle tilskot på 300 v.f. sau per driftseining
- innføring av driftstilskot frå 20 til 75 v.f. sau
- dobling av beitetilskotet både på innmark og utmark
- arealtilskot på teignivå og meir tilskot til drenering, profilering og kalking
- betydeleg auke i rammene til Landbrukets utbyggingsfond
- innføring av prosenttoll på alt raudt kjøtt
- auka satsar i velferdsordninga

Dei ulike tiltaka som Småfeutvalet føreslo, må sjåast som ein pakke for å oppnå dei måla NBS har:

- Ei rimeleg inntekt for arbeid og kapital jamført med andre yrke også på små og mellomstore bruk over heile landet
- Unngå overproduksjon og sikra nødvendig marknadsregulering
- Sikra matforsyning og beredskap på norske ressursar – trygg mat, sjølvforsyning, jordvern og halda jord i hevd
- Berekraftig produksjon med reduksjon i utslepp av klimagassar

I tillegg har Småfeutvalet gjennomført webinar den 18. mars om «Økonomien i sauehaldet», med svært god deltaking av medlemmer i NBS. I august i år sende utvalet ei støtteerklæring til forslag til endring av «Forskrift om sone for å hindra spreiding av mædi i visse kommunar i Trøndelag (MÆDI-SONE). Forslaget til endring var utarbeid av Animalia AS.

INN PÅ TUNET-UTVALGET

KORT OM AKTIVITETER

- Leder i utvalget har representert NBS under årsmøte Inn på Tunet Norge SA
- Leder i utvalget har deltatt på faggruppe-møter i Inn på Tunet i Matmerk
- Utvalget har vært involvert i prosjektplaner om å lage pedagogisk fagmateriell til gård-skole samarbeid. Arbeidet har vært et samarbeid mellom 4H Gård Norge og NBS. Prosjektet fikk dessverre ikke finansiering og det vurderes om og hvordan det skal videreføres.
- Leder i Inn på Tunet utvalget har deltatt på møter i Styringsgruppe Inn på Tunet Løftet 2.
- Utvalget har hatt flere Teams-møter. Vi har

blant annet kommet med innspill til jordbruksforhandlingene.

Tross koronasituasjonen, sykemelding og mammapermisjon i utvalget, har vi fått til flere møter både på vårparten og høsten. For leder sin del er det utfordrende med mangel av sekretær. Utvalget har fremmet ønske om en sekretær fra NBS for å hjelpe med referatskriving, innkalling og kontakt opp mot sekretariatet og sentralstyret.

KARTLEGGING AV INN PÅ TUNET-TILBUD

Etter tips fra medlemmer og andre Inn på Tunet-tilbydere, har utvalget prøvd å kartlegge Inn på Tunet SA sin arbeidsmåte og ressursbruk til en relativt liten andel gårder, i forhold til alle som har Inn på Tunet-tilbud.

Utvalget fant at antall medlemsgårder i Inn på Tunet SA er litt under 100 gårder, mens i Matmerk er det registrert 367 godkjente gårder. Mange av gårdene i Inn på Tunet SA er fremdeles ikke godkjente gårder (ifølge merkeforskrift).

Utvalget mener at bruk av navn og godkjenningsmerke/varemerke som Inn på Tunet SA bruker, kan være misvisende markedsføring og forvirrende for offentlig instanser.

Det finnes allerede eksempler hvor det har oppstått misforståelser og forskjellsbehandling. For eksempel ved fordeling av tilskudd fra en kommune, Statsforvalteren som forfordeler Inn på Tunet SA i prosjektarbeid, politiet som sendte orientering om regelverket kun til Inn på Tunet SA der det burde vært sent til alle Inn på Tunet-tilbydere.

Vi mener at offentlige instanser og faglag skal jobbe for at alle godkjente Inn på Tunet-gårder får en lik sjanse overfor kjøperne, og en lik behandling fra offentlige myndigheter: også de som velger å ikke være med i Inn på Tunet SA.

Utvalget ønsker et mangfold av Inn på Tunet gårder og har arbeidet for å få fram dette synet. Vi ser at Inn på Tunet SA i mange tilfeller har fått en for sterk og enerådende posisjon på bekostning av gårder som ikke er med i Inn på Tunet Samvirke: 4H-gårder og andre besøksgårder utenfor samvirket.

Konklusjonen i utvalget er at vi mangler en paraply organisasjon som favner Alle Inn på Tunet gårder.

ROVILTUTVALGET

Utvalget har hatt ett møte på Teams og bla.a behandla og vedtatt utvalgets handlingsplan. Ellers har utvalget kommunisert internt på mail. Det er gjennom arbeidsåret formidla ca. 50 mailer til utvalgets medlemmer.

Naturbruksalliansen

Kjell Erik Brandstadmoen har representert NBS i styret for Naturbruksalliansen.

Naturbruksalliansen jobber tett på Roviltne-nder og Statsforvalteren med fakta og innspill på vegne av grunneiere og beitebrukere. Denne sesongen har vi arrangert bålaksjon i alle fylker som sliter med ulv. Det er lagt ned mye arbeid i innspillene til roviltne-ndene om lisensjaktkvoter og uttak av ulv innafor ulvesona. Rettsaken mellom staten og wwf ble fulgt med stor interesse og oppdatering til organisasjonene. På et møte var NBS ved Regina Bravkovic og orienterte om DNA prosjektet vårt. Genetisk viktige ulver er et tema vi har diskutert mye og flyttinga av Elgåulven har vi sendt flere uttalelser om.

Konsultasjonsordningen med staten

Kjell Erik Brandstadmoen og Ståle Støen, samt JP Løvstad fra adm, (1. halvår) har representert NBS i «Konsultasjonsordningen» med staten v/ Klima og Miljødepartementet og Mat og landbruksdepartementet. Ordningen har vært organisert av KLD og møteledelsen har statssekretær Maren Holsen «tatt» seg av. Det kan synes som ordningen har overtatt etter «Kontaktutvalget for roviltforvaltningen» som Stortinget bestilte i 2011 gjennom roviltforliket. Det har ikke i 2020 eller hittil i 2021 vært møte i «Kontaktutvalget». Konsultasjonsordningen er ment som fora for kunnskaps- og menings-utveksling, mens Kontaktutvalget fikk i oppgave å gi råd til KLD/miljødirektoratet om roviltforvaltninga. Roviltutvalget vil anbefale at NBS ikke slipper Kontaktutvalget.

Roviltutvalget har hatt nær kontakt med faglag i Landbruket og har tatt opp mange sentrale roviltpolitiske temaer slike som erstatningsordninga, bjørneforvaltning utafør leveområde, jerveforvaltning inkl bestandssituasjon, samt ulveforvaltning, lisensfelling for ulv mm. NBS og NSG fremma en sak om hva statsministeren mente med uttalelser i Stortinget om at ulvegenger skulle samles inn for å hindre innavlsdepresjon i den «norske» ulvestammen. Dette

meldte vi inn to ganger og siste gang svarte KLD at dette er en ikke-sak. NB sendte egen mail til KLD for å distansere seg fra vårt ønske om å få saken på dagsorden og få innsyn i hva egentlig statsministeren mente med sin redegjørelse for stortinget.

WWF tapte i Høyesterett i saken om ulveforvaltning utafør ulvesona

Staten vant fram i høyesterett på alle punkter overfor WWF om lovligheten av ulveforvaltning utafør ulvesona. Nå er en lignende rettsak anka inn for lagmannsretten hvor Noah har stevna staten for lovligheten av ulveforvaltning innafor ulvesona. Denne saken vil også trolig ende i høyesterett.

Organisert beitebruk

Utvalget spilte inn til jordbruksforhandlingene et forslag om å organisere og bevilge økonomisk støtte til fylkesvise radiobjellelag for å gjøre slik teknologi økonomisk og bruksmessig tilgjengelig for beitebrukere over hele landet. Omfattede bruk at radiobjøller, ikke minst i tapsutsatte beiteområder vil kunne bidra til mer rettferdige rovilterstatning samt lavere tap. Dette er et forslag vi mener NBS bør ta opp igjen ved neste jordbruksforhandlinger.

Utvalget er opptatt av å gjøre ordningen med «Organisert beitebruk» mer operativ i det å forsvare bruken av beiteressursene. Videre sitter OBB på mye viktig informasjon om alle de 750 beitelagene (2020), deres virksomhet med antall dagsverk til tilsyn og sanking. Denne kunnskapen jobber utvalget med slik at det skal bli lettere tilgjengelig i den offentlige debatt om hvordan beitebruk i Norge foregår. Videre er det stor uenighet mellom faglag om nivået på «normaltapet»: en indikasjon på at «normaltapet» er satt altfor høyt er at det reelle tapet i mange besetninger og beitelag ligger lavere enn «normaltapet». På den måten vil en rekke besetninger med moderate rovilttap ikke få tilkjent noen erstatning. Det er bevisst skapt et inntrykk av at rovilttap er det samme som innvilga rovilterstatning. Derfor blir påstanden om halverte roviltskader gjerne misvisende samt at staten sparer urettmessig betydelige millionbeløp. Denne problematikken må NBS (og andre beiteorganisasjoner) jobbe tungt med i møte med staten.

DNA-prosjektet går videre

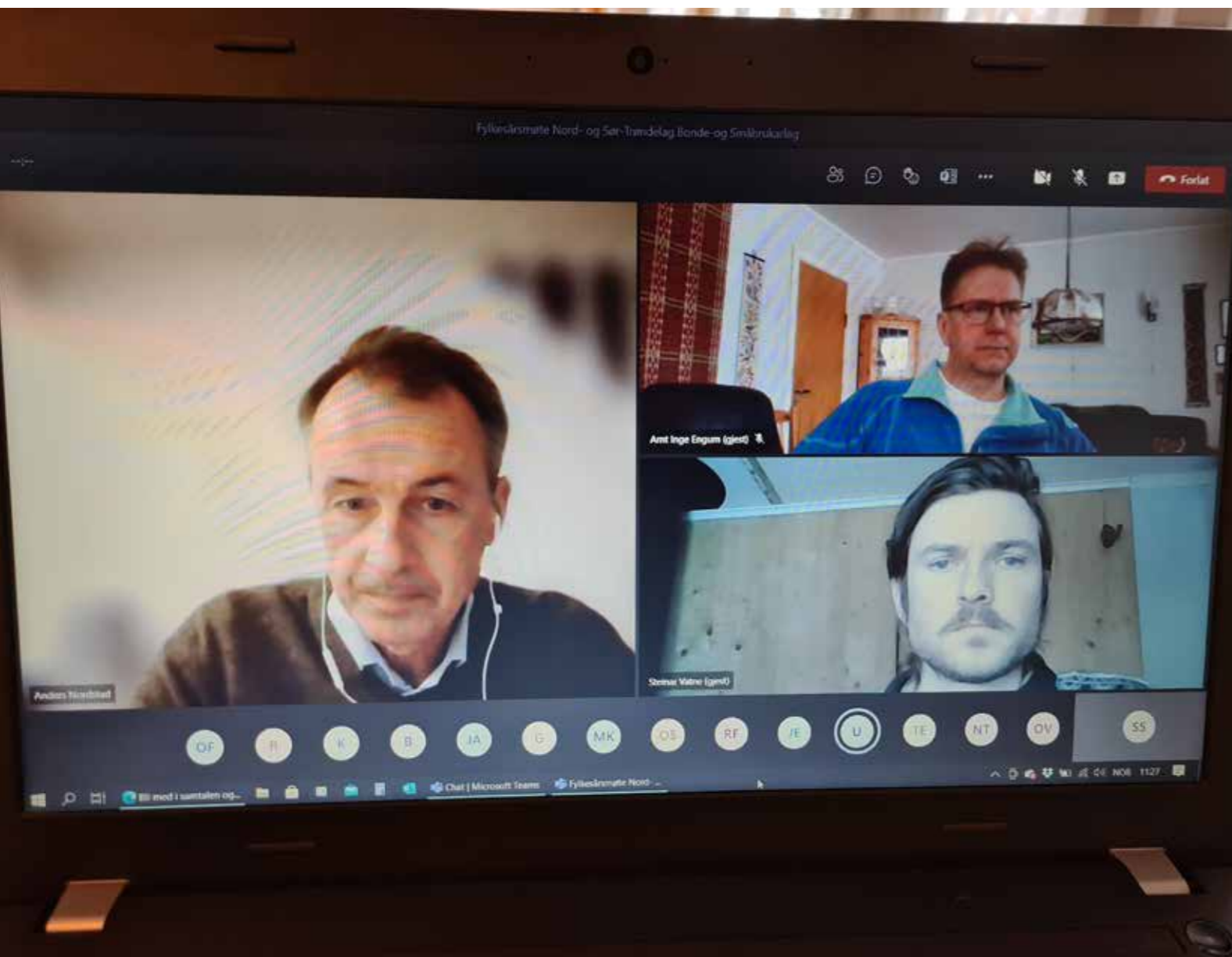
Det stemmer godt med våre funn at den såkalt sør-skandinaviske ulvebestanden er innavlet.

Vi finner noen få dyr som tester russisk ulv. Vi finner ingen dyr som tester finsk ulv. Hovedopprinnelsesområdet synes å være de baltiske landene, med enkelte unntak. Det synes å være et relativt stort innhold av hundegener i den innavlede sør-skandinaviske ulvebestanden.

Erfarne møkkplukkere som finner både ulvespor og ulvemøkk får ofte hund eller rev som resultat. ForGen finner alltid ulvegener i disse prøvene, ofte med «feil» morslinje. Vi finner alt for mange morslinjer, også innenfor ulvebestanden som er plassert innenfor den offisielle stamtavla. Rovdata analyserer ikke mtDNA, morslinjene. De er sikre at det kun finnes to morslinjer her i landet. Mange av ulvene tester like mye schæfer eller molosserhund som ulv. Dette kan selvsagt være naturlig i enkelte lokale ulvebestander, men vi vet ikke hvor dette kommer fra. Vi finner

ofte molosserhunder i ulvebestanden, en hundegruppe som Rovdata ikke har med i sitt referansemateriale.

Det virker som om deler av ulveforvaltninga er taushetsbelagt. Vi mener det er feil, vi trenger åpenhet for å kunne ha en god debatt på ærlige premisser. Observasjon og prøveresultat skal alltid ha en viss sammenheng. Prøveresultatene våre spriker, og det er ikke enkelt å trekke noen enkle konklusjoner som kan presenteres på en grei måte. Men det vi kan si er at våre resultater stemmer overraskende godt med det vanlige folk har observert gjennom en årrekke. Dette i motsetning til resultatene fra Rovdata som mener å kunne bevise at vi kun har rein ulv, hund og rev her i landet.

REKO - VEIEN VIDERE

Siden oppstart av REKO-ring under prosjektet «Matnyttig» i 2017 har utviklingen av REKO-ringer i Norge vært enorm. REKO-ringer i hele Norge har blomstret opp og i august 2021 var det over 134 REKO-ringer i Norge. Interessen for REKO-ringer har vært stor og NBS har hatt veldig mange henvendelser i forbindelse med REKO og de forskjellige utfordringene som salgskanalen står ovenfor. Derfor ble det i desember 2020 sendt inn en søknad for et nytt REKO-prosjekt i regi av Norsk bonde- og småbrukarlag. Etter stor pågang hos Innovasjon Norge og en revidering av søknaden fikk NBS innvilget 1 336 000kr mai 2021, for et år med REKO-prosjekt. I juni 2021 ble Marte Olsen ansatt som prosjektleder og satte i gang arbeidet med «REKO – veien videre».

Hovedmålene for prosjektet er:

- Et selvstendig REKO
- REKO-ringen skal være en seriøs plattform for salg av lokalmat og har et godt omdømme
- God tilgjengelighet på lokalmat for kunden

Prosjektleder skal under disse målene veilede REKO-administratorer og produsenter, videreutvikle REKO-håndboka, gjennomføre seminarer lokalt og regionalt, opprette en nettside for REKO-Norge, og ha samarbeid med andre lokalmataktører i markedet.

Norsk bonde- og småbrukarlag ønsker å være en brobygger mellom produsentene og kompetansenavene, gjennom å sammenstille informasjon og gjøre den lett tilgjengelig. Prosjektet skal bidra med kompetanseheving og nettverksbygging.

KARTLEGGING

Prosjektleder har gjort mye kartlegging av REKO-ringene i Norge de første månedene av prosjektet, vært i kontakt og dialog med forskjellige REKO-ringer i hele landet. Det er store forskjeller på hvordan REKO-ringene blir driftet, som følge av lokale forskjeller og tolkninger av hva REKO er og hvem det er for. Denne kartleggingen og dokumenteringen av den har vært viktig for hvordan en skal fortsette arbeidet med REKO-ringene videre.

NETTSIDE

Arbeidet med nettsiden «www.rekonorge.no» er i gang og dette vil bli en informasjonskanal

til kunde, produsent og administratorer. Der vil du finne informasjon om hvor det er REKO-ringer i Norge, hvordan starte opp en REKO-ring, hvordan administrere en REKO-ring, hvordan levere varer på en REKO-ring, veikart for produsenter og mye mer. Det vil være lett tilgjengelig og oversiktlig. Vi håper at det vil bli lansering av nettsiden innen utgangen av 2021.

SEMINAR

Fredag 29.10.21 på kveldstid blir det REKO-seminar for alle produsenter og administratorer i Norge. Seminaret blir på Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, ved Gardemoen utenfor Oslo. Programmet er under planlegging. I tillegg til fysisk seminar vil det bli streamet på internett for de som ikke har anledning til å reise til Oslo. På seminaret vil det komme frem resultat fra forskningsrapporten til Digifood om REKO, info om REKO i Norge i dag, utfordringer og eventuelle løsninger, og erfaringsdeling mellom alle som er til stede. Mulighet for spørsmål! Følg med på Facebook og e-post for lansering av program for seminaret.

Marte Olsen startet i juni 2021 som prosjektleder for «REKO – veien videre». Fra august 2021 - mars 2022 er Irene Dalland vikarierende prosjektleder.

GRØNT SPATAK

Natur og Ungdom (NU) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) har arrangert Grønt Spatak hvert år siden 1993. Gjennom Grønt Spatak får ungdom mellom 16-30 år mulighet til å jobbe frivillig i ti dager i løpet av sommeren på en gård, seter eller ha beitetilsyn. Vertskapet står for kost og losji. Ingen erfaring kreves for å delta. Grønt spatak er derfor et unikt tilbud til ungdom som er nysgjerrige på norsk jordbruk og kunne tenkt seg å ta arbeid i jordbruket. Kunnskapsutveksling mellom vertskap og deltakere er et viktig formål med prosjektet også fordi det gir ringvirkninger i resten av samfunnet og kan spre kunnskap til forbrukerne om sammenhengen mellom bærekraftig matproduksjon og prisen i butikkene.

OM PROSJEKTKOORDINATOR

Astrid Braut-Solheim jobba som prosjektkoordinator i Grønt Spatak fra mars 2020 og slutta i mars 2021 da Magnus Flåten Nickelsen tok over. Koordinatorstillingen er fast 50% hos NU. NU har ansvaret for prosjektets økonomi. Grunnet koronapandemien har begge koordinatorene i perioden bruk hjemmekontor. Koordinator har samarbeidet med Vilde Haarsaker, som er kontaktperson i NBS.

MÅLSETTING GRØNT SPATAK 2021

Hovedmål:

Ha 150 deltakere på utplassering og 80 deltakere på vårsamling

Delmål:

Mobilisere godt innad og utenom NU
Arrangere en bra digital vårsamling
Bedre mediedekning av Grønt Spatak

UTPLASSERING

Sommeren 2020 gjennomførte 142 ungdommer utplasseringen og i 2021 gjennomførte 110. Det betyr at målet om 150 deltakere dessverre ikke ble nådd. På et tidspunkt hadde vi over 150 påmeldinger, men over 40 deltakere meldte seg av før utplassering. Dette er en utfordring prosjektet for neste år må ta tak i. Vi sendte ut et skjema for å høre om grunner til avmelding, men svarprosenten har vært veldig lav. Noen meldte seg av når de fikk sommerjobb, og andre ble syke eller hadde dødsfall i familie og noen meldte seg av fordi de ikke var fornøyde med gården de ble utplassert hos. Det er å forvente at en viss andel av deltakerne melder seg av hvert år,

men når over 25% av de påmeldte deltakerne melder seg av, bør vi sette av tid til å evaluere hva som gikk galt. Dette kommer til å være en av oppgavene til koordinator til høsten 2021. Deltakelsen har likevel sammenlignet med årene før koronapandemien tatt seg kraftig opp. Før 2020 var det under 90 utplasseringer hvert år. Det innebærer en økning på minst 20%. Økningen har vist at det er nok av interesserte ungdommer som ønsker å ta seg et grønt spatak.

VÅRSAMLING

I forkant av utplasseringen arrangerer Grønt Spatak en vårsamling, som er et faglig forberedende seminar for deltakerne. Årets vårsamling ble avholdt 28.-30. mai over Zoom. I 2021 var det 112 påmeldte, men kun 43 som trykket at de var til stede når det ble tatt en stikkprøve hver av seminardagene. Målet om 80 deltakere på vårsamling ble derfor ikke nådd. Det kan være mange årsaker til at deltakertallet var lavere enn forventet. Noe av frafallet skyldtes at flere ikke kunne være med under hele programmet. Derfor antar vi at det totale antallet deltakere til stede per dag kan ha vært noe høyere enn 43. Den viktigste grunnen er nok likevel at seminaret var digitalt. I en hverdag hvor det meste av undervisninga skjedde digitalt er det forståelig at flere var lei av tida foran skjermen og derfor valgte å ikke delta på hele seminaret. Med digital vårsamling, mista man i tillegg en sosial arena som den fysiske vårsamlingen normalt er. Å kunne møte andre som skal dra på det samme som deg selv har stor betydning for mange av deltakerne. Spesielt viktig er det for dem som har meldt seg på alene og som først møter dem de skal dra sammen med på vårsamlinga. Med tanke på disse utfordringene, var det positivt at så mange allikevel deltok. Flere fikk dessuten med seg informasjonen i etterkant, som ble tatt opp og gjort tilgjengelig for dem som ikke hadde mulighet til å delta akkurat de dagene vårsamlinga ble avholdt.

Årets vårsamling ble arrangert sammen med Latin-Amerikagrupperne i Norge, og seminaret fikk derfor et større fokus på internasjonal solidaritet enn tidligere. Vi hadde et rikt faglig program med foredrag fra blant annet Svenn Arne Lie, Latin-Amerikagrupperne i Norge, De jordløses bevegelse, Sondre Aasan som også er vertskap i prosjektet, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Tine, Felleskjøpet, Rovdyrnemnda, NIBIO med flere. Tema som ble tatt opp var rovdyrpolitikk, kulturbeitets betydning for bevaring av biologisk

mangfold, innføring i norsk jordbrukspolitikk, utfordringer med soya i kraftfor og innblikk i en bondes hverdag og bondeopprøret. I tillegg hadde vi et presseopplærings-verksted for å få deltakere bedre utstyrt til å spre ordet om prosjektet og verdien av norsk jordbruk. Fra NBS holdt leder, Kjersti Hoff, et foredrag om kampsakene til Norsk Bonde- og Småbrukarlag og kom også inn på Via campesina-samarbeidet. I tillegg holdt kommunikasjonsansvarlig i NBS, Nora May Engseth, foredrag om pressearbeid tilknyttet presseverkstedet. Til tross av at mange var godt fornøyde med det faglige program, kom det i etterkant enstemmig fram i evalueringen fra deltakerne et ønske om fysisk vårsamling i framtiden. Det vil gjøre foredragene lettere å følge med på, legge mer til rette for diskusjoner og hjelpe deltakerne å bli bedre kjent med hverandre. I 2022 satser vi derfor på fysisk vårsamling samtidig med å ha en ambisjon om fortsatt flere deltakere på uteopphold enn før pandemien.

MOBILISERING

Et viktig delmål for strategien til Grønt Spatak er å gjøre et godt mobiliseringsarbeid. Dette inkluderer både mobilisering innad i NU og NBS og å nå ut til interesserte utenfor organisasjonene. Mobilisering til Grønt Spatak innad i NU skjedde på ulike måter. Vi ble promotert på landsdekkende arrangement, som Landsmøtet til NU i januar og et webinar om oljepolitikk i april. I tillegg har

Grønt Spatak hatt saker og annonser i Putsj (NU sitt medlemsblad), i ulike nyhetsbrev og som innlegg på facebook og instagram.

Det har også vært en prioritering å nå ut til ungdom utenfor Natur og Ungdom. Dette arbeidet har bestått i alt fra innlegg på sosiale medier, annonser, presseoppslag og plakater. I tillegg har koordinator tatt kontakt med det offentlige og ulike ideelle organisasjoner. Blant annet har vi nådd ut til alle fylkeskommunene for å få videregående skoler til å informere elevene om prosjektet. I tillegg har alle politiske ungdomspartier, Spire, Norges speiderforbund og 4H med flere blitt spurt om å mobilisere i medlemsrekka. På grunn av dette arbeidet fikk vi også starta et prøveprosjekt med Stavangerskolen med å sende noen flyktninger på Grønt Spatak. I tillegg til mobilisering av deltakere er det viktig med nok bønder som ønsker å åpne gården sin til frivillige i sommer. Godt samarbeid mellom NBS og Grønt Spatak har i den sammenheng vært viktig. NBS har delt innlegg om Grønt Spatak både internt og utad på sosiale media og det har også vært flere oppslag i Bonde- og Småbrukeren om prosjektet.

PRESSE OG SYNLIGHET

God mediedekning bidrar til å fremme vårt politiske budskap, selve prosjektet og organisasjonene bak, og viser at bønder og miljøvernere

Magnus Flåten Nickelsen tok over stillingen som prosjektleder for Grønt Spatak i mars 2021.

har mange felles mål å samarbeide mot. Grønt Spatak har hatt oppslag i miljømagasinet PUTSJ og Bonde og Småbruker. I tillegg har vi markert oss på sosiale medier med innlegg og annonser og har nå 2 722 følgere på facebook og 935 følgere på instagram. Dette viser seg å nå ut til mange, og vi har hatt opptil 4.500 visninger på våre innlegg. Under utplassering var det dessuten noen presseoppslag, men vi skulle gjerne hatt flere. Pressearbeid kan være en høy terskel for en del unge. En solid promotering på sosiale medier er nok lettere å få til. I år har deltakere selv publisert flere innlegg på instagram om oppholdet sitt og vi har fått inn noen reisebrev som skal publiseres. Grønt Spatak satser på sosiale medier for å nå ut til interesserte, og evalueringene viser fortsatt at mange av deltakerne finner oss på Facebook eller Instagram.

ØKONOMI

I 2021 ble prosjektet støttet av Felleskjøpet med 120 000 kr, Tine med 50 000 kr og Miljødirektoratet med 250 000 kr. Siden vi både i 2020 og 2021 har måttet arrangere vårsamlingen digitalt, har vi hatt flere midler tilgjengelig til å sende ut flere deltakere (det var i år ingen utgifter knyttet til Vårsamling i 2021 og i 2020 var utgiftene på 600 kr). Som det framgår av revidert budsjett,

går prosjektet i år med et godt overskudd på 30 000. Dette ønsker vi å bruke på neste år for å fortsette med å sende over 100 deltakere på Grønt Spatak selv med en fysisk vårsamling. Omstillinga til fysisk vårsamling vil kreve en del av midlene til prosjektet, men vi tenker det er såpass viktig at det er noe vi bør prioritere. Vi har derfor satt som mål å ha 80 deltakere på vårsamling til neste års Grønt Spatak.

KONKLUSJON

Alt i alt er vi veldig fornøyde med gjennomføringen av Grønt Spatak i 2020 og 2021. De to siste årene har underliggende utfordringer i jordbruket blitt spesielt tydelige, som for eksempel underbemanning, dårlige lønnsvilkår og lav rekruttering. Da er prosjekter som retter seg mot ungdom for å heve kunnskapen om betydningen av jordbruk i Norge og som skaper direkte møteplasser med bøndene og deres hverdag helt sentrale for å få et retningskifte. Ikke minst er Grønt Spatak unikt ved at det legger til rette for rekruttering av ungdom uten noen tilknytning til jordbruket, en gruppe som ofte blir oversett. Nettopp av disse grunnene har Grønt Spatak aldri vært viktigere, og vi håper å kunne fortsette på den positive trenden prosjektet har hatt de to siste årene. Vi har følgelig mange idéer for å videreutvikle prosjektet, slik at arbeidet for et spredt, mangfoldig og miljøvennlig jordbruk i Norge kan nå ut til enda flere. Vi takker for det rike samarbeidet mellom Natur og Ungdom og Norsk Bonde- og Småbrukarlag som har gjort at vi for 28. gang har fått gjennomført et vellykket Grønt Spatak.

SLIPP OSS TIL - UNGDOM INN I LANDBRUKET (GARDSBRUK.NO)

Prosjektet «Slipp oss til - ungdom inn i landbruket» har som formål å øke bosetningen på bygdene, med utgangspunkt i ledige gardsbruk og småbruk. Dette arbeidet har blitt gjennomført blant annet med gratis annonsering av ledige gårdsbruk på nettsiden gardsbruk.no. Prosjektet har eksistert siden 1998, og har siden starten blitt finansiert av støtte fra Landbruks- og matdepartementet.

ARBEID MED Å FÅ LEDIGE BRUK UT FOR SALG

“Slipp oss til - ungdom inn i landbruket” er et nasjonalt rekrutteringsprosjekt med mål om å flere inn i landbruket. Sentralt i dette arbeidet har det vært å få flere bruk for slags. Ifølge Statistisk Sentralbyrå finnes det 30 670 gårdsbruk uten fast bosetning rundt om i Norge (per 2. juli 2020), men dessverre blir svært få av disse brukene lagt ut på salg. På samme tid kan man se en voksende grad av tidligere småbruk i drift som selges som fritidshus.

GARDSBRUK.NO

Nettsiden Gardsbruk.no er en sentral del av prosjektet, og den viktigste møteplassen for kjøp, salg og utleie av gårdsbruk i Norge. Siden oppstarten av nettsiden i 2000 anslår vi at over 2500 gårdsbruk har blitt annonsert gjennom nettsiden, og halvparten omsatt.

Finn.no er en annen nettside med store treff på landbrukseiendommer, men en stor skilnad mellom nettsidene er at Gardsbruk.no setter krav om at alle eiendommer som legges ut skal det være mulig å drive landbruk på. Et minstekrav for å legge ut annonse er 5 dekar fulldyrka mark, eller 25 dekar produktiv skog. Disse kravene gjør at gardsbruk.no utelukkende tilbyr det mange leter etter; eiendommer å drive landbruk på. En annen viktig skilnad mellom nettsidene er at annonsering på gardsbruk.no er gratis.

Nettsiden har både godt med besøkende og mye respons. Hver måned legges det ut nye bruk for salg og leie, og det blir også solgt bruk månedlig. I tillegg er kategorien “Ønskes kjøpt” veldig populær. Gardsbruk.no har til enhver tid mellom 80 og 200 ledige gårdsbruk og “Ønskes kjøpt”-

annonser.

TILBAKEMELDINGER FRA BRUKERE

Tilbakemelding fra brukere av nettsiden er avgjørende for at så mange som mulig skal besøke nettsiden, og at den skal bli så brukervennlig som mulig. Vi sender fremdeles ut evalueringsskjema til de som kontakter oss for kjøp og salg. Tilbakemeldingene vi får om nettsiden er at de som bruker den er fornøyde med et gratis og brukervennlig annonseringstilbud som gardsbruk.no. Det trekkes også frem at brukerne føler seg ivaretatt og hjulpet underveis i prosessen.

Det siste året har vi jobbet videre med å forbedre nettsiden basert på tilbakemeldinger som har kommet. Det har også blitt oppdatert i henhold til fylkesnavn, obligatoriske svar og tilgjengelighet av annonser.

ØNSKES KJØPT OG LEIE AV GARDSBRUK

I tillegg til muligheten for å registrere salgsannonser på gardsbruk.no har potensielle kjøpere muligheten til å legge ut annonser for gårder de ønsker å få kjøpt. Denne ordningen ble lagt til i 2009. Det er ikke kommet mange tilbakemeldinger fra noen av de som leter etter gård, og som har lagt ut annonse under «Ønskes kjøpt». Prosjektleder har derfor ikke like god oversikt over hvor suksessfull denne delen av nettsiden er.

En siste avdeling på nettsiden er leie av gårdsbruk. Dette er en ordning flere har spurt om, og åren 2019 økte særlig etterspørselen. I dag er denne delen av nettsiden godt brukt både fra utleier og leietaker, og prosjektleder får flere henvendelser av leietakere på leting etter en småbruksdrøm.

FORBEDRING AV NETTSIDEN

Det har tatt noe tid for ny prosjektleder å sette seg inn i nettsiden, noe som har resultert i mindre salg. De siste årene har prosjektleder lagt inn mer arbeid i nettsiden for at den skal bli mer brukervennlig. Dette arbeidet har betydning på aktiviteten ikke har vært like omfattende når det kommer til andre deler av prosjektet.

MATERIELL

Gardsbruk.no tilbyr også materiell gjennom prosjektet «Slipp oss til - ungdom inn i landbruket», til kommuner og enkeltpersoner. «Bruk for deg - ei håndbok for deg som vil ha gard» er en svært populær håndbok som ble utviklet i 2011. Etter at boken ble utsløgt har den blitt digita-

lisert, og sendes nå ut gratis til de som ønsker det. «Bruk mulighetene! Økt bosetting på ledige gårdsbruk» er enda et tilbud, som er mer rettet mot kommuner. Også denne sendes ut gratis til de som ønsker å lese.

LOKALE PROSJEKT OG SEMINAR ØKOUKA

Gjennom prosjektperioden har prosjektleder hatt ei løpende samarbeid med prosjektet «Huga på Gard» i Valdres. Prosjektleder har fra sentralt håld bistått med å spre informasjon på nettsiden og facebook-siden, og vært en kontaktperson. Huga på Gard handler om oppfølging av nye brukere gjennom en mentorordning som viser mulighetene for å utvikle bruk. I dette arbeidet har Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag og Yvonne Tonnaer vært sentrale.

ØKONOMI

Arbeidet i 2020 - 2021 er i all hovedsak finansiert av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Størrelsen på tilskuddet blir avgjort hvert år avhengig av statsbudsjettet. I tillegg finansieres prosjektet av støtte fra private aktører, samt salg av reklame.

PROSJEKTLEDER

Frem til 1. Mars var prosjektleder Jørgen Næss Karlsen. Siden har ny prosjektleder, Hedwig Thierry Aresvik overtatt prosjektet.

Hedwig Thierry Aresvik tok over stillingen som prosjektleder for Slipp oss til - ungdom inn i landbruket 1. mars 2021.

JORDBRUKSFORHANDLINGENE 2021

Budsjettnemda utarbeider årlig grunnlagsmateriale for jordbruksoppgjøret. Det var stor usikkerhet i den beregnede inntektsutviklingen fra 2017 til 2018 og videre til 2019. 2018 innebar store avlingsreduksjoner og erstatningsutbetalinger pga. tørke i Sør-Norge. Samtidig fikk man store kostnadsøkninger på flere poster i 2018 og 2019, mens andre poster ga kostnadsbesparelser. I 2020 og 2021 har pandemien i stor grad påvirket inntekts- og kostnadsposter. Bortfall av grensehandel har gitt økte markedsmuligheter. Tunge kostnadsposter som drivstoff, elektrisk kraft og rente svinger. Budsjettnemda understreket at i sum betød disse forholdene at det var større grunn til å legge inntektsutviklingen i perioden 2015 til 2021 til grunn som sammenligning med andre grupper i samfunnet.

Budsjettnemndas beregninger gjelder for totaljordbruket. Disse beregningene skjuler at det er store interne inntektsforskjeller i jordbruket mellom produksjoner, distrikter og driftsomfang. Det gjennomsnittlige inntektsnivået i jordbruket som framkommer med dette materialet ligger imidlertid langt under gjennomsnittlig lønnsnivå i samfunnet.

HVA FORHANDLER VI OM

Jordbruket har forhandlingsrett med Staten gjennom Hovedavtalen. Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag må fremme et felles krav til staten om budsjettstøtte, priser på produserte varer og fordelingen av disse samt eventuelle andre krav, - bare da er jordbruket regnet som forhandlingsdyktige. Til vanlig forhandles det om følgende parametre markert med understrekning nedenfor.

Varig ramme

Den varige rammen uttrykker hvor mye mer eller mindre penger som skal fordeles i jordbruket på varig basis. Rammen er summen av endringer i målpriser, endring i budsjettstøtte og varige endringer i andre elementer fra året før.

Budsjettstøtte

Budsjettstøtte er et samlebegrep på alle ulike typer tilskudd og støtteformer som blir finansiert

over jordbruksavtalen i statsbudsjettet. Dette kan være mengdeavhengige støtteformer som blir utbetalt pr. kg eller liter produsert mengde, mengdeuavhengige støtteformer knyttet til areal eller husdyr eller støtte til velferdsordninger, investeringsvirkemidler, forskning, utviklingstiltak osv.

Målpriser

Målpriser er de priser en forventer å kunne ta ut i et marked i balanse. Målprisene gjelder på engrosnivå og er ikke de priser som produsentene mottar for sine produkter.

Ikke varige midler

I tillegg til den varige rammen, kan oppgjøret også inneholde engangsutbetalinger. Dette er som regel penger "til gode" fra avtalen året før, og som ikke ble brukt opp fordi strukturrendringene i jordbruket og arealnedgangen ble sterkere enn forutsatt. Andre typer engangsutbetalinger kan være investeringsmidler som blir bevilget i spesielle år for å motvirke økonomiske nedgangstider, for eksempel investeringsmidlene i 2009 og midler til styrking av LUF-fondet i 2012.

Andre elementer

Det har ved noen jordbruksoppgjør blitt tatt inn andre elementer i forhandlingene på linje med budsjetttramme og produktpriser. Dette kan være forhold som spesielle skatteordninger for jordbruket, avgiftsreduksjoner på driftsmidler, endringer i tollvernet osv. Slike forhold er strengt tatt ikke forhandlingstema i jordbruksforhandlingene og må håndteres særskilt av Stortinget i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen.

STUDIEARBEIDET

Den lokale kursaktiviteten har stor betydning for Norsk Bonde- og Småbrukarlag, både for organisasjonen som helhet og for det enkelte medlem. Gjennom vårt medlemskap i Studieforbundet Natur og Miljø (SNM) får vi muligheten til å kvalitetssikre denne aktiviteten. Forutsetningen for kurstilskudd er at det foreligger en godkjent

Håndboken "Bruk for deg"

Å overta eller drive en gård krever god oversikt over regelverk, støtteordninger, muligheter og begrensinger.

Håndbok for kommuner - bruk mulighetene

I samarbeid med KS har Gardsbruk.no utviklet en praktisk og inspirerende rettleiding til arbeidet med å få bosetting på ledige gårdsbruk.

studieplan som beskriver innhold og arbeidsmåter for opplæringen.

For å få tilskudd må et kurs være på minimum 8 timer, og minst 3 deltakere må ha fullført kurset for at det skal utbetales tilskudd. Tilskuddssatsene fastsettes årlig, og for 2020 er satsen satt til 100 kroner pr. studietime. For 2019 var satsen også 100 kroner pr. time. Det har fra 2021 blitt noen endringer i tilskudsreglene. Det må nå være minimum fire deltagere (tidligere tre) og minste antall kurstimer er også fire.

I 2020 ble det betalt ut 90.000 kroner i tilskudd til 63 kurs med til sammen 379 deltakere. I tillegg var det innmeldt ytterligere 10 kurs som enten ikke har blitt fullførte eller som det ikke er sendt inn sluttrapportering for. Dette var på omtrent samme nivå som i 2019 da det ble betalt ut 89.500 kroner fordelt på 63 kurs. Da var det innmeldt ytterligere 5 kurs som enten ikke ble fullført eller som det ikke ble sendt inn sluttrapportering for.

Av de 63 gjennomførte kursene var det 49 kurs med tema om jordbruksforhandlingene 2020. De resterende kursene fordeler seg på flere ulike kurs innenfor den porteføljen som NBS har.

Kursaktiviteten i 2021 har vært 38 avsluttede kurs med 214 deltakere ved utgangen av 3. kvartal og 100.600 kr i tilskudd. Dette innebærer at det nok vil være en nedgang i kursaktiviteten når en ser hele året under ett ved årsskiftet. Den klart mest brukte studieplanen har vært «Foran jordbruksforhandlingene 2021» slik som det har for vane å være. Nedgangen skyldes nok at det for mange har vært mer problematisk å få til kurs når en har måttet gjennomføre studiekvelde via digitale møter pga. koronasituasjonen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i alt 49 godkjente studieplaner i sin portefølje hos Studieforbundet. 4 av disse planene har kommet til i løpet av årsmeldingsperioden.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har et godt samarbeid SNM om utvikling av nye studieplaner.

I 2020 ble Nei til EU, Norges Bondelag og Norges Bygdeungdomslag tatt opp som medlemmer i Studieforbundet Natur og miljø etter at det studieforbundet de tidligere var medlem i, gikk konkurs etter laber virksomhet.

FORLØP I ÅRETS FORHANDLINGER

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag kom fram til enighet om et felles rammekrav fra jordbruket overfor staten på 2.114 mill. kroner hvorav 634 mill. kroner ville gi dekning av kostnadsvekst fratrukket økte markedsmuligheter. En kronemessig inntektsvekst utgjorde 240 millioner kroner. Tetting av inntektsgapet var en annen komponent i jordbrukets krav og utgjorde 1240 mill. kroner. Det felles kravet ble overlevert staten 27. april.

Staten responderte på vanlig måte gjennom et tilbudsdokument som ble lagt fram 4. mai, som forutsatt. Tilbudet fra staten hadde en inntekts-givende ramme på 962 mill. kroner og utgjorde 45,5 prosent av jordbrukets krav. Staten la opp til å foreslå prisøkning på i gjennomsnitt 11 øre pr. kg korn, 8 øre pr liter melk, 87 øre pr kg svinekjøtt, 16 øre pr kg potet og 2,8% for grønnsaker og frukt. For husdyrtilskudd var det kun for sau og ammegeiter i intervallet 1-150 det var foreslått en økning på 87 kr/dyr. For arealtilskudd grovfor var det forslag om påplussing på 10 kr/daa i sone 3-4 og 12 kr/daa i sone 5A, 5B, 6 og 7. For arealtilskudd korn ble det foreslått økning på 8 kr/daa i alle soner bortsett fra sone 1

	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Målpriser	649,8	716,8	400,0	400,0
Kapittel 1150	1273,2	1220,4	490,2	490,2
Ledige midler	31,8	31,8	31,8	31,8
Effekt av jordbruksfradrag	159,0	145,0	40,0	40,0
Sum	2113,8	2114	962,0	962,0

Korn	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Målpris korn	18 øre/kg	13 øre/kg	11 øre/kg	11 øre
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn 0- 250 daa	+43	+10	0	0
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn 251-500 daa	0	0	0	0
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn 501-750 daa	-67	0	0	0
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn 751-800 daa	-67	0	0	0
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn 801-1000 daa	-217	-40	0	0
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn over 800 daa	-217	-40	0	0
Arealtilskudd kr/daa, sone 1, korn over 1000 daa	-217	-40	0	0
Kulturlandskapstilskudd	-10	+5	0	0
Bunnfradrag	-2000	0	0	0

Melk og storfekjøtt	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Målpris melk, øre/l	7	8	8	8
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 1,3,4	+7.450	+29.000	+10.000	+10.000
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 2	+6.450	+34.000	+10.000	+10.000
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 5	+10.700	+29.000	+14.000	+14.000
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 6,7	+10.700	+29.000	+14.000	+14.000
Husdyrtilskudd 1-14 melkekyr, kr/dyr	+1652	+700	0	0
Husdyrtilskudd 15-30 melkekyr, kr/dyr	+340	+700	0	0
Husdyrtilskudd 31-50 melkekyr, kr/dyr	0	+280	0	0
Husdyrtilskudd, 51-100 melkekyr, kr/dyr	-1050	0	0	0
Husdyrtilskudd, >100 melkekyr, kr/dyr	-1050	-1050	0	0
Andre storfe 1-250, kr/dyr	+50	0	0	0
Andre storfe 251-500, kr/dyr	+50	0	0	0
Andre storfe over 500, kr/dyr	+50	-770	0	0
Distriktstilskudd kjøtt sone 5	0	0	0	0
Utmarksbeitetilskudd, kr/dyr	+100	+50	+5	+5
Beitetilskudd, kr/dyr	+5	+5	0	0
Beitefaktor	0,6	0,6	0,6	0,6
Arealtilskudd (sone 5B) 1-250 daa, kr/daa	+20	0	+12	+12
Arealtilskudd (sone 5B) 251-500 daa, kr/daa	-20	0	+12	+12
Arealtilskudd (sone 5B) 501-750 daa, kr/daa	-318	0	+12	+12
Arealtilskudd (sone 5B) 751-1000 daa, kr/daa	-318	0	+12	+12
Arealtilskudd (sone 5B) 1001 + daa, kr/daa	-318	0	+12	+12
Kulturlandskapstilskudd	0	+5	0	0
Endring i kraftfôrpris, øre/kg	+10,9	+3,4	+2,6	+2,6
Tilskudd til ferie og fritid	+3,50 %	+4,70 %	+2,33 %	+2,33 %
Tak avløsertilskudd	88.800	89.800	87.800	87.800
Dagsats sykdomsavløsning	+230	+150	0	0
Bunnfradrag	-2000	0	0	0

Statens tilbud ble nøye gjennomgått, men det ble kun fulgt opp med avklarende samtaler mellom partene. Det ble verken startet sonderinger eller forhandlinger. I en pressekonferanse torsdag 6 mai ble bruddet med staten offentliggjort. Jordbruket inviterte gjennom sitt krav regjering og storting til å være med på en helt nødvendig endring av retninga for norsk matproduksjon slik at vi også i framtida ville kunne forsyne oss selv med den maten vi har mulighet til å produsere her til lands. Dette ble ikke imøtekommet.

Jordbruket ba om sterkere grep for å kunne beholde matproduksjon på små og store bruk i hele landet, der jord- og beiteressursene befinner seg. Derfor ble det krevd tak og trappe-trinn i tilskuddsordningene for alle produksjoner, reduserte kvotetak i mjølkeproduksjonen og et nytt driftstilskudd til sau. Dette ble ikke fulgt opp i statens tilbud. Regjeringen opprettholdt dermed en retning i jordbrukspolitikken som gir større og færre gårdsbruk. De fulgte heller ikke opp behovet for et nødvendig inntektsløft som et første steg på veien for å tette inntektsgapet mot samfunnet forøvrig. Regjeringen imøtekom heller ikke jordbrukets krav om målrettet investeringsstøtte til mjølkebruk med under 30 kyr.

Dermed gikk jordbruksoppgjøret til behandling i Stortinget. Proposisjon om jordbruksoppgjøret 2021 ble oversendt Stortinget 21. mai. Det var likelydende med Statens tilbud. 21.mai ble proposisjon om jordbruksoppgjøret 2021 m.m lagt fram for Stortinget. Proposisjonen er på høring i næringskomiteen tirsdag 1.juni. Mandag 7. juni ble regjeringens partiene og FrP enige om jordbruksoppgjøret. Regjeringen fikk 16 juni støtte fra FrP til å vedta tilbudet uforandret.

Oppstillingene nedenfor viser utslagene for NBS sitt primærkrav, jordbrukets felleskrav, statens tilbud og endelig avtale.

HVA PRIORITERTE PARTENE UNDER ÅRETS FORHANDLINGER?

I det følgende er det vist hvordan de økonomiske virkemidlene ble fordelt mellom produksjonene mjølk, sau og korn i krav, tilbud og endelig avtale. Fordelingen av de direkte økonomiske virkemidlene henger selvsagt sammen med politikutformingen for øvrig.

Endringen i inntekt er vist som kroner pr. bruk med angitt størrelse. Tabellene og figurene viser bare endringer i satser.

PARTENES HOVEDPRIORITERINGER

I dette kapitlet er det gitt en oversikt over noen av de viktigste prioriteringene i kravet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag, jordbrukets felleskrav og i den endelige avtalen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Samlet ramme på 2.113 mill. kroner, herav 649,8 mill. kr i målprisendringer, 1.273,6 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet, gjenbruk av 31,8 mill. kroner og 159 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 7 øre pr. liter
Gris 1,20 kr pr. kg
Korn 18 øre pr. kg
Potet 35 øre pr. kg
Grønnsaker 7 %
Frukt 7 %

Budsjettmidler

- Økt bevilgning til LUF med 317,5 millioner. Økning i hovedsak tiltenkt ombygging til løsdriftsfjøs. Sterkere styring av LUF-midlene mot ombygging av/tilbygg til eksisterende driftsbygninger, utbedring og fornuftig oppgradering av eksisterende produksjonskapasitet og nydyrking, gjerdehold osv.
- Ombygging av båsfjøs til løsdriftsfjøs, eller eventuelt nybygg må ha førsteprioritet. Dagens grense på 35 % eller 2 millioner kr (2,4 millioner for bygg i tre) økes til 50 % støttegrad/3,5 millioner kroner for bruk med under 30 kyr. Da vil mange av brukene kunne tjene inn investeringen. Det må tas hensyn til dette i fylkesvis fordeling av IBU-midler.
- Bevilgningen til RÅK-ordningen må tilføres midler i henhold til Landbruksdirektoratets prognose for bevilgningsbehov i 2022.
- Bevilgningen til distriktstilskudd melk beholdes uendret.
- Frigjøring av 145,7 mill. kroner i budsjettmidler ved reduksjon med 150 kr/slakt av satsen for lammeslaktilskuddet for klasse O+ og bedre og ikke godkjent klassifisør.
- Økning i distriktstilskudd frukt, bær og grønnsaker med 142,1 mill. kroner.
- Økning av arealtilskudd til grønnsaker, frukt og bær, poteter for små driftsomsfang.
- Innføring av arealtilskudd for fôrnepe, fôrkålrot

og fôrbete med 400 kr/daa

- Styrking av arealtilskuddet til korn og grovfôr. Gjeninnføring av struktur i arealtilskuddet for korn i alle soner og grovfôr for sone 3-7.
- Reduksjon i kvalitetstilskudd storfekjøtt for kvalitetsklasse O+ og bedre med 1 kr/kg.
- Endring i pyramidetilskuddet for små og mellomstore melkebruk med økning på 500 kr pr ku i intervallet 6-23 melkekyr til 2150 kr pr melkeku og reduksjon på 411 kr pr ku i intervallet 24-50 melkekyr.
- Innføring av intervallene 1-14, 15-30 og 31-50 ammekyr i husdyrtilskuddet.
- Innføring av driftstilskudd for sau med 400 kr/dyr og maksimalt 30.000 kr i sone 1-4 og 800 kr/dyr og maksimalt 60.000 kr i sone 5-7.
- Styrking av husdyrtilskuddene til melkekyr, andre storfe, melkegeit, sau, avlsgris, slaktegris, bifolk, hjort og gamle storferaser .
- Reduksjon av bunnfradraget fra 6.000 kr til 4.000 kr.
- Styrket lønnsomhet i de grasbaserte produksjonene med særlig vekt på beitebruk – beitetilskudd, samt organisert beitebruk.
- Styrking av areal- og husdyrtilskudd til økologisk korn, grønnsaker, frukt og bær, poteter, innmarksbeite og grovfôr.
- Styrking av økologisk husdyrtilskudd for melkekyr, ammekyr, andre storfe, sau og melkesau, melkegeit og bifolk.
- Styrking av velferdsordningene.

Andre forhold

- Kostnadsdekning
- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper
- Reduksjon av inntektsgap

Jordbrukets felleskrav

Samlet ramme på 2.114 mill. kroner, herav 716,8 mill. kroner i målprisendringer, 1.220,4 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet, gjenbruk av 31,8 mill. kroner og 145,0 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 8 øre pr. liter
Gris 160 øre pr. kg
Korn 13 øre pr. kg
Potet 35 øre pr. kg
Grønnsaker 7,0 %
Frukt 7,0 %

Budsjettmidler

- Økt bevilgning til LUF med 15 millioner. Økning i hovedsak tiltenkt investeringer i grøntsektoren.
- Krav om særskilt investeringspakke for mjølk/storfe med samme føringer som IBU-midlene for å imøtekomme behovet for investeringer som følge av løsdriftskravet fra 2034.
- Bevilgningen til RÅK-ordningen må tilføres midler i henhold til Landbruksdirektoratets prognose for bevilgningsbehov i 2022.
- Bevilgningen til distriktstilskudd melk beholdes uendret i sone A-F, mens det ble krevd 10 øre pr liter økning i sone G-J.
- Kvalitetstilskudd lammeslakt ble foreslått uendret.
- Økning i distriktstilskudd frukt, bær og grønnsaker med 165,9 mill. kroner.
- Distriktstilskudd egg og distriktstilskudd kjøtt ble foreslått uendret.
- Økning av arealtilskudd til grønnsaker, frukt og bær, poteter for små driftsomsfang og reduksjon i arealtilskudd for store driftsomsfang.
- Innføring av arealtilskudd for fôrnepe, fôrkålrot og fôrbete med 400 kr/daa.
- Uforandret arealtilskudd til grovfôr i alle soner.
- Økning av arealtilskuddet til korn i alle soner for de første 250 dekar. Uforandret arealtilskudd for 251-800 daa og reduksjon i arealtilskudd for areal over 800 daa. Med andre ord gjeninnføring av struktur i arealtilskuddet for korn i alle soner.
- Endring i pyramidetilskuddet for små og mellomstore melkebruk med økning på 200 kr pr ku i intervallet 6-23 melkekyr til 1850 kr pr melkeku og reduksjon på 164 kr pr ku i intervallet 24-50 melkekyr.
- Innføring av driftstilskudd for sau med 185 kr/dyr og maksimalt 13.868 kr i sone 1-4 og 370 kr/dyr og maksimalt 27.735 kr i sone 5-7.
- Styrking av husdyrtilskuddene til melkekyr, melkegeit, sau, avlsgris, slaktegris, bifolk, hjort og gamle storferaser. Kutt i tilskuddet til andre storfe over 500 dyr.
- Styrking av areal- og husdyrtilskudd til økologisk korn, grønnsaker, frukt og bær, poteter, innmarksbeite og grovfôr.
- Styrking av økologisk husdyrtilskudd for melkekyr, ammekyr, andre storfe, sau og melkesau, og melkegeit.
- Styrking av økologisk arealtilskudd til korn og grovfôr.
- Økning av omleggingstilskudd i 1. års karens.
- Styrking av velferdsordningene.

Andre forhold

- Kostnadsdekning

- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper
- Reduksjon av inntektsgap

STATENS TILBUD

Samlet ramme på 1.240 mill. kroner, herav 249 mill. kroner i målprisendringer, økning i budsjettmidler med 719,8 mill. kroner, gjenbruk av 49,2 mill. kroner og 72 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 8 øre pr. liter

Gris 87 øre pr. kg

Korn 11 øre pr. kg

Potet 16 øre pr. kg

Grønnsaker 2,8 %

Frukt 2,8 %

Budsjettmidler

- Økt bevilgning til LUF med 83,0 millioner.
- Økning i stor grad tiltenkt ombygging til løsdriftsfjøs. I tillegg investeringer innenfor områder der det er et etterspørselsbehov som bl.a grøntnæringene. Støtte over IBU-ordningen til omlegging til fornybar energi vil bli prioritert. Også miljøvennlige løsninger for håndtering av gjødsel vektlegges.
- Bevilgningen til RÅK-ordningen må tilføres midler i henhold til Landbruksdirektoratets prognose for bevilgningsbehov i 2022.
- Kvalitetstilskudd lammeslakt beholdt uendret.
- Kvalitetstilskudd storfekjøtt beholdt uendret.
- Økning i distriktstilskudd frukt, bær og grønnsaker med 3,1 mill. kroner
- Distriktstilskudd egg beholdt uendret.
- Distriktstilskudd melk beholdt uendret i alle soner.
- Grunntilskudd geitmelk økt med 10 øre/liter
- Distriktstilskudd storfe, sau og geit beholdt uendret.
- Distriktstilskudd gris økt med 90 øre/kg i Troms og 60 øre/kg i sone 5. Distriktstilskudd gris uforandret i de andre sonene.
- Arealtilskudd til grønnsaker, frukt og bær og poteter uforandret.
- Økning i arealtilskudd grovfôr i sone 1-2. Økning på 10 kr/daa i sone 3-4 og økning på 12 kr/daa i sone 5A, 5B, 6 og 7.
- Uforandret arealtilskudd til korn i sone 1. Økning på 8 kr/daa i sone 2-7.

- Ingen endring i pyramidetilskuddet for små og mellomstore melkebruk.
- Ingen styrking av husdyrtilskuddene til melkekyr, ammekyr, andre storfe, melkegeit og melkesau, avlsgris, slaktegris, verpehøner, rugeegg, bifolk, hjort hjort og gamle storferaser. Kutt i husdyrtilskuddet til verpehøner i besetninger i intervallet 1001-5000 med 4 kr/dyr.
- Styrking av areal- og husdyrtilskudd til økologisk korn med 18 kr/daa. Ellers uforandret økologisk arealtilskudd.
- Styrking av økologisk husdyrtilskudd for melkekyr, ammekyr, sau og melkesau og melkegeit.
- Styrking av velferdsordningene.

Andre forhold

- Kostnadsdekning

OM NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er en partipolitisk uavhengig organisasjon som arbeider for å bedre jordbrukets økonomiske og sosiale rammebetingelser. Økt matproduksjon, næringsutvikling, lokal foredling, god dyrevelferd og levende kulturlandskap er viktige saker for organisasjonen. Grunnlaget for driften av organisasjonen er medlemskontingenten fra våre om lag 6500 medlemmer.

BLI MEDLEM!

Som medlem vil du bli en del av fellesskapet og kan være med å påvirke norsk landbrukspolitikk. Vi har gode medlemsfordeler på blant annet forsikring fra Gjensidige og arbeidstøyt fra Wenaas. Du får i tillegg tilsendt avisa Bonde og Småbruker gratis ti ganger i året.

Les mer og meld deg inn:
smabrukarlaget.no/bli-medlem

smabrukarlaget.no
[@bondeogsmabrukarlaget](https://twitter.com/bondeogsmabrukarlaget)

Takk for et flott år!

**Norsk Bonde-
og Småbrukarlag**

www.smabrukarlaget.no | [@bondeogsmabrukarlaget](https://www.instagram.com/bondeogsmabrukarlaget)